

51. 186. 156

РАБОТНИЦА І СЯЧАНКА

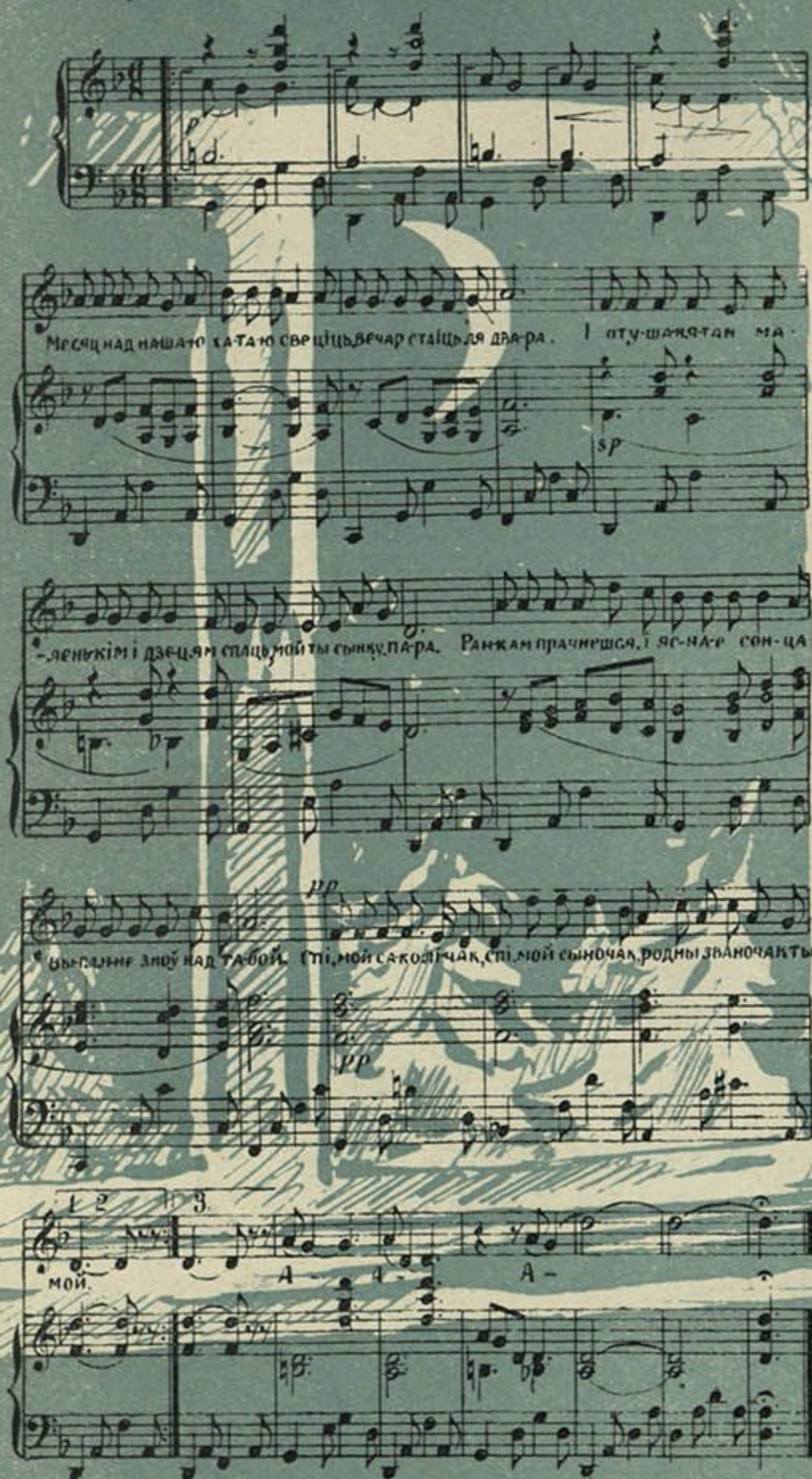
1951

№3

Калыханка

Музыка М. Блантера

Текст М. Ісакоўскага

Месяц над нашаю хатаю свеціць,
Вечар стаіць ля двара.
І птушанятам маленькім і дзецям
Спаць, мой ты сынку, пара.

Ранкам прачнешся, і яснае сонца
Выгляне зноў над табой.
Спі, мой саколічак, спі, мой сыночак,
Родны званочак ты мой.

Спі, птушанятка, мой хлопчык прыгожы,
Баюшкі-баю-баю.
Смутак ніякі няхай не трывожыць
Першую думку тваю.

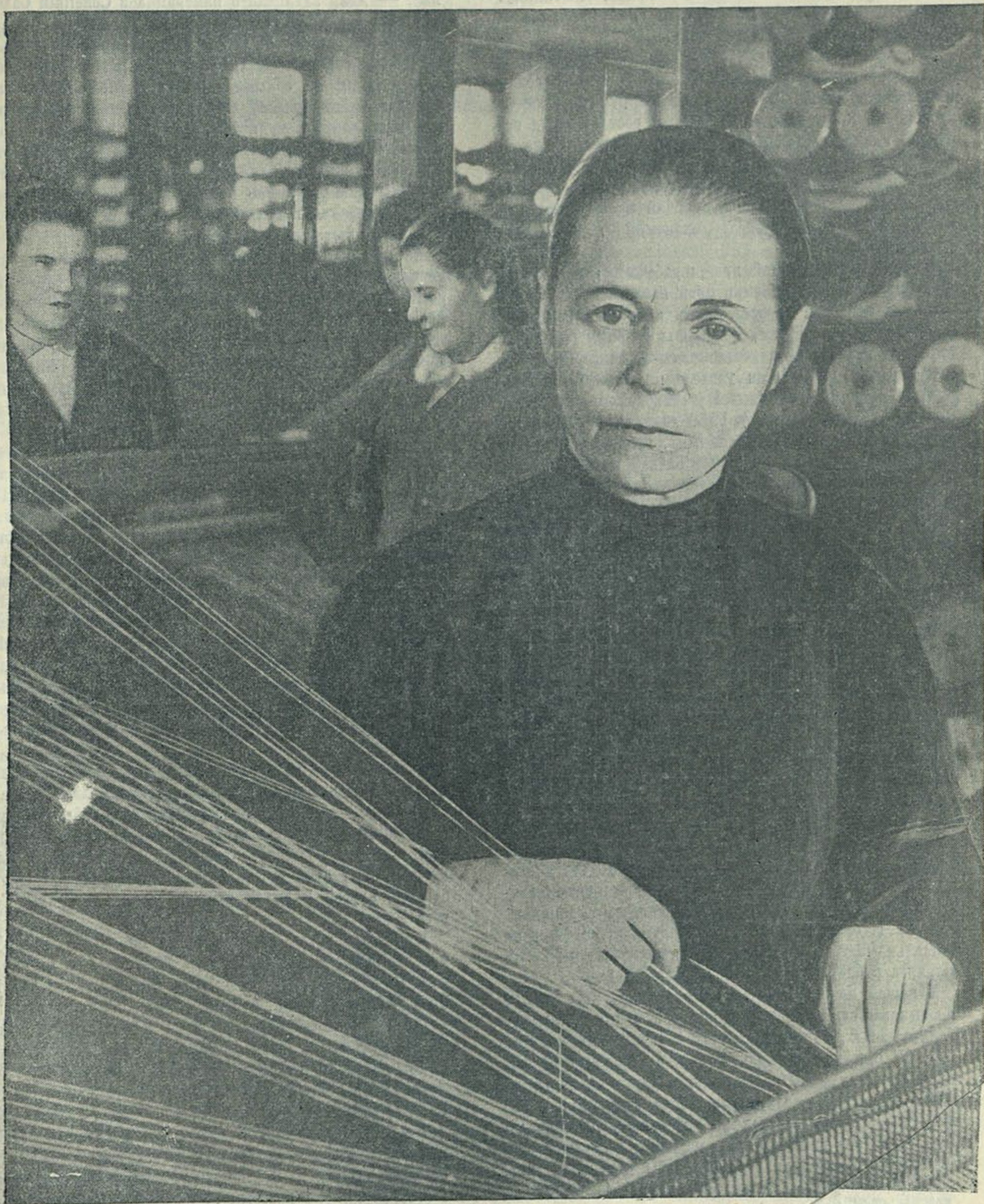
Ты не сустрэнеш ні гора, ні крыўды,
Долі не ўбачыш ліхой.
Спі, мой саколічак, спі, мой сыночак,
Родны званочак ты мой.

Спі, мой малы, вырастай на прасторы,
Час неўзаветкі міне.
Смелым арлёнкам на ясныя зоры
Ты паляціш ад мяне.

Дасць табе сілу, дарогу пакажа
Сталін сваёю рукой.
Спі, мой саколічак, спі, мой сыночак,
Родны званочак ты мой.

Пераклаў з рускай мовы
Кастусь Кірзенка

Снавальшчыца Віцебскага дыванова-плюшавага камбіната дэпутат Вярхоўнага Савета БССР
Фёкла Сямёнаўна Касноўская за работай. Фото Г. Бугаенкі

ДЛЯ ШЧАСЦЯ НАРОДА

Ш ОСТАГА сакавіка ў Маскве адкрылася другая сесія Вярхоўнага Савета СССР. З усіх канцоў нашай неабсяжнай краіны з'ехаліся пасланцы народа для вырашэння жыццёва важных пытанняў: зацверджання дзяржаўнага бюджэта на 1951 год і прыняцця закона аб абароне міру.

Бюджэт сацыялістычнай дзяржавы па прыбытках складзе ў бягучым годзе 458 мільярдаў 716 мільёнаў 644 тысячы рублёў. У параўнанні з мінулым годам ён узрасце на 8,5 процанта. Нясмыслены рост бюджэта савецкай краіны сведчыць аб усё ўзрастаючай сіле і магутнасці нашай Радзімы.

У бюджэце сацыялістычнай дзяржавы ярка адлюстроўваюцца дасягненні мірнай творчай працы савецкага народа, велізарныя поспехі эканомікі і культуры краіны.

У выніку самаадданай працы рабочых, сялян, інтэлігенцыі паспяхова выканан план пасляваеннай пяцігодкі. За нябачана кароткі тэрмін адноўлена народная гаспадарка пацярпеўшых ад вайны раёнаў. Толькі за 1950 год валавая прадукцыя прамысловасці СССР у параўнанні з 1949 годам узрасла на 23 процанты. Вялікія поспехі дасягнуты і ў сельскай гаспадарцы. Валавы ўраджай збожжа ў 1950 годзе склаў 7,6 мільярда пудоў збожжа. Гэта значыць, што ў мінулым годзе сабрана збожжа на 340 мільёнаў пудоў больш, чым у перадаеным, 1940 годзе.

Прамысловасць і сельская гаспадарка краіны аснашчоны самай перадавой сучаснай тэхнікай. Няўхільна павышаецца прадукцыйнасць працы ва ўсіх галінах народнай гаспадаркі. Разам з ростам эканомікі краіны паліпшаецца добрабыт народа. Неаднаразовае зніжэнне цэн на многа ўзняло накупную здольнасць савецкага рубля. З першага сакавіка адбылося новае зніжэнне цэн на харчовыя і прамысловыя тавары, ад якога насельніцтва атрымае звыш 30 мільярдаў рублёў выгады. Новае зніжэнне цэн сведчыць аб тым, што партыя і ўрад нястомна клопацца аб добрабыце савецкага чалавека.

За пяць год на сацыяльна-бытавыя і культурныя мерапрыемствы наша дзяржава выдаткавала 524,5 мільярда рублёў. Гэтая каласальная сума затрачана на асвету, ахову здароўя, сацыяльнае забеспячэнне, выдату бясплатных пучэвак, выплату дапамог многадзетным і адзінокім маці і г. д. Толькі за 1950 год многадзетныя і адзінокія маці атрымалі на выхаванне дзяцей звыш 3,5 мільярда рублёў дзяржаўнай дапамогі. У 1951 г. бюджэтам прадугледжана выдаткаваць на сацыяльна-бытавыя і культурныя мерапрыемствы 120,8 мільярда рублёў.

У нашай краіне ўведзена бясплатнае ўсеагульнае абавязковае сямігадовае навучанне. К канцу 1950 года ў пачатковых, сярэдніх школах і тэхнікумах навучалася 37 мільёнаў чалавек. У краіне працуе 880 вышэйшых навучальных устаноў, у якіх навучаецца 1 247 тысяч студэнтаў, уключаючы завочнікаў. Ні адна, нават самая багатая капіталістычная краіна ніколі не мела і не мае такой колькасці студэнтаў і вучняў. Такі размах народнай асветы магчымы толькі ў краіне сацыялізма, дзе кожны рабочы і работніца, кожны селянін і сялянка можа атрымаць вышэйшую адукацыю. Гэта ста магчымым дзякуючы матэрыяльнай забяспечанасці нашай Радзімы, штодзеным клопатам партыі і ўрада аб савецкім чалавеку.

«Няхай аб'явіцца такая капіталістычная дзяржава, — гаварыў тав. Молатаў у дакладзе аб 31-й гадавіне Вялікай Кастрычніцкай сацыялістычнай рэвалюцыі, — якая захаче-б памерацца з Савецкім Саюзам у галіне ўздыму культуры краіны!»

Зацверджаны на 1951 год бюджэт ярка сведчыць аб міралюбівай палітыцы Савецкай дзяржавы і міралюбвым развіцці яе сацыялістычнай эканомікі. Пераважная колькасць сродкаў будзе выдаткавана на народную гаспадарку і культуру, будаўніцтва новых прадпрыемстваў, бібліятэк і школ, тэатраў і клубаў, стварэнне новай тэхнікі для прамысловасці і сельскай гаспадаркі, ажыццяўленне велізарных работ па ўзвядзенню ў калгасах грамадскіх, гаспадарча-вытворчых і культурна-бытавых пабудов.

Аб міралюбінасці савецкай дзяржавы сведчыць размеркаванне яе бюджэта. Большасць сродкаў будзе скарыстана на мірнае будаўніцтва. Выдаткі на абарону краіны складуць 21,3 процанта агульнага бюджэта, у той час як у 1940 годзе яны складалі 32,5 процанта ўсіх выдаткаў Дзяржаўнага бюджэта СССР. Пераважную частку бюджэта СССР за 1951 г. складуць наступленні з сацыялістычных прадпрыемстваў і толькі 9,4 процанта — падаткі з насельніцтва.

У той час, калі савецкія людзі ўсю сваю сілу і энергію аддаюць на стварэнне новых прадпрыемстваў, жылых дамоў, устаноў культуры, імперыялісты ЗША, Англіі і іншых краін шалёна рыхтуюцца да новай крывавай вайны. З кожным годам яны павялічваюць выдаткі на ваенныя мэты, даводзячы іх да велізарных памераў, рэзка скарачаючы грамадзянскую вытворчасць. Ваенныя выдаткі Злучаных Штатаў Амерыкі выраслі амаль у 50 раз у параўнанні з даваеннымі, 1938 — 1939 гг. У 1950 годзе яны перавысілі 70 процантаў бюджэта, а выдаткі на адукацыю складалі толькі адзін процант. Каласальны рост ваенных выдаткаў, нясмысленае наступленне на жыццёвы ўзровень працоўных назіраецца ва ўсіх маршалізаваных краінах.

Падрыхтоўка англа-амерыканскімі імперыялістамі новай вайны выклікае ўсё большае хваляванне грамадскай думкі, рух простых людзей свету ў абарону свабоды, працы і кавалка хлеба. Аб гэтым ярка сведчаць 500 мільёнаў подпісаў, сабраных пад Стакгольмскай адозвай, рост стачак і забастовак, рух у абарону міру, супроць агрэсіі ў Карэі, рашэнне сесіі Сусветнага Савета Міру.

У першых радах барацьбітоў за мір ідуць працоўныя жанчыны, аб'яднаныя ў Міжнародную дэмакратычную федэрацыю жанчын. Простыя жанчыны Англіі, ЗША, Аўстрыі, Італіі, Францыі і іншых краін свету не хочучь, каб паўтарыліся ўсе жахі мінулай вайны. Яны цвёрда заяўляюць сваім урадам: «Мы не аддадзім сваіх сыноў на вайну супроць Савецкага Саюза!».

Несакрушальным аплотам міру з'яўляецца вялікі Савецкі Саюз.

Удзельнікі другой сесіі Вярхоўнага Савета СССР адзінадушна зацвердзілі Закон аб абароне міру. Гэты Закон з вялікім задавальненнем сустраў савецкі народ і сустрануць усе простыя людзі свету. Закон аб абароне міру з'яўляецца яскравым сведчаннем міралюбівай палітыкі нашай краіны, якая ўвесь час вядзе барацьбу за ўмацаванне міру і прыязных адносін паміж народамі

Вярхоўны Совет Саюза Савецкіх Соцыялістычных Рэспублік пастанавіў:

«1. Лічыць, што прапаганда вайны, у якой-бы форме яна ні вялася, падрывае справу міру, стварае пагрозу новай вайны і з'яўляецца з прычыны гэтага найцяжэйшым злачынствам супроць чалавецтва.

2. Асоб, якія вінаваты ў прапагандзе вайны, аддаваць пад суд і судзіць як цяжкіх крымінальных злачынцаў».

Што рашыў VI Пленум ЦК КП(б)Б

ШОСТЫ пленум Цэнтральнага Камітэта КП(б) Беларусі, які адбыўся ў лютым, абмеркаваў пытанні калгаснага будаўніцтва, далейшага ўздыму сельскай гаспадаркі, узмацнення партыйнай і палітычнай работы на вёсцы.

Пленум адзначыў, што працоўныя Савецкай Беларусі разам з усім савецкім народам самаадана змагаліся за ажыццяўленне пасляваеннага пяцігадовага плана. Дзякуючы нястомным клопатам партыі, урада і асабіста таварыша Сталіна беларускі народ паспяхова выканаў пяцігадовы план. З 1945 па 1951 год валавая прадукцыя прамысловасці нашай рэспублікі павялічылася ў 5,6 раза. Калгаснае сялянства Беларусі аднавіла разбураную гаспадарку, перавысіла даваенны ўзровень развіцця грамадскай жывёлагадоўлі. Вялікія змены адбыліся ў заходніх абласцях: асноўная маса працоўных сялян — больш 85 процантаў — уступіла на шлях калгаснага жыцця. Зараз ёсць усе прадпасылкі хуткага завяршэння калектывізацыі.

У 1950 годзе ў нашай рэспубліцы праведзена вялікая работа па ўзбуйненню калгасаў. Ва ўсходніх абласцях створана 3.228 аб'яднаных калгасаў з 9.770. Пачалося ўзбуйненне калгасаў і ў заходніх абласцях. Гэтае мерапрыемства мае велізарнае палітычнае і гаспадарчае значэнне.

Узбуйненыя калгасы маюць магчымасць шырока прымяніць перадавую сельскагаспадарчую тэхніку, павысіць прадукцыйнасць працы, правільней выкарыстаць ворныя землі, лугі, пашы, выдзеліць пэўную колькасць працаздольных для пабудовы грамадскіх і вытворчых памяшканняў на працягу круглага года, на-сур'ёзнаму заняцця здабычай і вывазкай угнаенняў, рацыянальнай выкарыстаць сродкі на гаспадарчае і культурнае будаўніцтва.

Правільнасць і неабходнасць узбуйнення калгасаў пацвярджаецца больш высокім ураджаем 1950 года і больш важкім працаднём.

Пленум указаў меры арганізацыйна-гаспадарчага ўмацавання калгасаў і далейшага ўздыму сельскай гаспадаркі. Важнейшай з іх з'яўляецца вылучэнне старшынямі калгасаў людзей перадавых, правяраных у палітычных і дзелавых адносінах, спецыялістаў сельскай гаспадаркі і аўтарытэтных практыкаў.

Для правільнага вядзення буйнай гаспадаркі рэкамендуецца ствараць вытворчыя брыгады, у якія ўваходзяць ад 60 да 120 калгаснікаў. Такая брыгада ўласнымі сіламі зможа шырокім фронтам вёсці пасеўныя і ўборачныя работы. Брыгадныя ўчасткі ў палях севазвароту павінны складаць не менш 40 — 50 гектараў. У брыгадах трэба ўвесці адзіныя нормы выпрацоўкі з улікам росту тэхнікі і расцэнкі работ, наладзіць правільную арганізацыю і ўлік працы, павысіць працоўную дысцыпліну.

З вясны гэтага года ва ўзбуйненых калгасах пач-

Савецкія людзі пад кіраўніцтвам партыі большавоў і вялікага правадыра народаў таварыша Сталіна паспяхова завяршылі выкананне пяцігадовага плана. Няма сумнення ў тым, што яны з поспехам выканаюць і задачы 1951 года.

За выкананне вялікіх прадначартанняў разам з усім савецкім народам змагаюцца савецкія жанчыны.

неца стварэнне добраўпарадкаваных цэнтраў, сцягванне ў іх хутароў і дробных пасёлкаў, будаўніцтва грамадскіх памяшканняў і дамоў для калгаснікаў.

Велізарную ролю ва ўмацаванні калгасаў адыграе павышэнне культуры земляробства. Перш за ўсё неабходна пашырыць палывыя плошчы за кошт пералогаў і залежаў, асушкі балот і забалочаных зямель, ачысткі палёў ад каменняў і кустарнікаў. Гэта дасць каласальную матэрыяльную выгаду.

Велізарную ўвагу Пленум удзяліў пытанню павышэння ўраджайнасці калгасных палёў, збору ўгнаенняў пад яравыя культуры, хутчэйшаму ўвядзенню і асваенню севазваротаў. Каб выканаць намечаны план накармлення ўгнаенняў, рэкамендуецца стварыць спецыяльныя брыгады выдзеліць не менш 25 процантаў жывога цягла і інвентар.

З узбуйненнем калгасаў стала магчымым стварыць буйныя жывёлагадоўчыя фермы і разам з тым рыхтаваць кадры жывёлаводаў. Вопыт паказвае, што буйныя фермы даюць высокі прыбытак.

Пленум адзначыў, што для паспяховага развіцця жывёлагадоўлі неабходна ўмацаваць кармавую базу ў калгасах і саўгасах рэспублікі, забяспечыць жывёле добрыя памяшканні і ўзорны догляд. Вялікую дапамогу ў ажыццяўленні гэтых задач могуць і павінны аказаць калгасніцы.

Партыя, урад і асабіста таварыш Сталін аказваюць беларускаму народу вялікую дапамогу ў аднаўленні гаспадаркі. Трактарны парк у параўнанні з даваенным узрос на 37 процантаў. Толькі ў 1950 годзе ў рэспубліцы створана 45 новых МТС.

Пленум паставіў пытанне аб павелічэнні выпрацоўкі да 436 гектараў мяккага ворыва на кожны 15-сільны трактар замест 393,3 гектара ў мінулым годзе. Аб поўнай магчымасці выканаць новую норму сведчыць работа лепшых трактарыстаў рэспублікі.

Пленум абавязаў прыняць неабходныя меры для далейшага сур'ёзнага палепшання арганізацыйнай і масава-палітычнай работы на вёсцы. Партыйныя арганізацыі абавязаны штодзённа трымаць народ у курсе падзей унутранага і міжнароднага жыцця, тлумачыць палітыку і важнейшыя рашэнні нашай партыі і ўрада. Баявая агітацыйная і культурна-асветная работа, чытка газет, дэманстрацыя кінофільмаў — першачарговы абавязак партыйных арганізацый. Друк павінен больш увагі ўдзяляць рабоце калгасных партыйных арганізацый, абагульняць і папулярызаваць на сваіх старонках метады работы перадавікоў сельскай гаспадаркі.

У ажыццяўленні паставленых Пленумам задач сустрэнецца не мала цяжкасцей, але ўсе яны будуць пераадолены. Кампартыя Беларусі мабілізуе сілы ўсіх працоўных на хуткі ўздым сельскай гаспадаркі.

Жанчыны-калгасніцы, работніцы саўгасаў і МТС, будзьце ў першых радах барацьбітоў за далейшы ўздым сельскай гаспадаркі Беларусі!

Таснадына КАУЧУКАНОСНЫХ ПЛАНТАЦЫЙ

В. МАЕЎСКІ

ПОЗНІ зімовы вечар. Такі ціхі, што за некалькі кілометраў чуваць, як па добра выезджаных палазавінах рыпняць сані, як, павольна ідучы за вазамі, ажыўлена гамоняць калгаснікі.

Надзя Філіпава, зграбная, сярэдняга росту дзяўчына, са сваімі сяброўкамі вышла з канцылярый калгаса, дзе толькі што закончылася нарада брыгадзіраў і звеннявых. Пад свежым уражаннем нарады дзяўчаты гарача абмяркоўвалі планы свайго звяна. Не абыйшлося без спрэчак.

— Па-мойму, — сказала Каця Назарава, якая толькі што паступіла ў звяно, — і сорок цэнтнераў з гектара — добры ўраджай. Хто ў нашым калгасе збіраў калі-небудзь больш кок-сагызу? Ніхто. Тарфянікі, бачыце, якія?..

Надзя Філіпава, якая ўжо каторы год стаяла на чале звяна маладых каучукаводаў і лепш за іншых ведала сакрэты новай культуры, не магла змоўчаць. Акінуўшы выпрабавальным позіркам Назараву і як-бы дакараючы яе, яна адразу-ж запырэчыла:

— Па-твойму, мы ўжо далей і рухацца не можам? Вырасцілі сорок цэнтнераў — і кропка. Думаеш, у Любанскім раёне лепшыя тарфянікі? Тым не менш, звяно Аляксандры Шаптыка ўдвай большы ўраджай збірае. Што-ж нам патрэбна? Не супакойвацца на дасягнутым, вучыцца ў перадавікоў іх вопыту і настойлівасці ў дасягненні мэты.

На момант дзяўчаты змоўклі. Надзя Падольцава і Шура Куданалава абдумвалі, што сказаць у падтрымку звеннявой. А Каця Назарава, апусціўшы сарамліва вочы, думала: «Я сапраўды памылілася». І раптам ціха прамовіла:

— Я проста недаацаніла магчымасцей.

— Нічога, — ласкава падбадзёрыла звеннявая. — Папрацуеш у звяне больш, глянеш на кок-сагыз інакш...

Яны разыйшліся па-сяброўску.

* * *

Той зімовы вечар з'явіўся паваротным пунктам у рабоце ўсяго звяна. Дзяўчаты аб'ядналіся ў гурток, каб дэталёва вывучыць аграэхніку кок-сагызу. Творы Вільямса, Лысенкі, брашурны перадавікоў-каучукаводаў сталі іх настольнымі кнігамі.

Філіпава адчувала, як з кожным днём паглыбляюцца веды членаў звяна, як адкрываюцца перад імі новыя шляхі павышэння ўраджайнасці.

— Цяпер мы добра зразумелі, у чым прамахнуліся летась, — сказала яна аднойчы дзяўчатам. — Спазнiліся са стратыфікацыяй насення — раз, сеялі без гексахларана — два. Вось чаму і ўсходы познія былі і для развіцця драцяніка стварылі ўмовы. Лічы — добрую палову ўраджаю недабралі. Давайце-ж працаваць па ўсіх правілах.

Маладыя каучукаводы выклікалі на соцыялістычнае спаборніцтва звенні Насці Сафронавай і Галі Ляхавай

Разгаралася барацьба за першыства. Маладзёжнае звяно загадзя склала план аграэхнічных мерапрыемстваў. Сяўбу правяло ў лепшыя тэрміны. Каб не было абязлічкі, падзяліла плантацыю: кожны член звяна адказваў за стан пасеваў на поўгектарным участку.

Восень шчодро апаціла працу. Маладыя каучукаводы вырастцілі нябачаны на Гомельшчыне ўраджай кок-сагызу: па 80,5 цэнтнера з гектара. Совецкі ўрад прысвоіў Філіпавай званне Героя Соцыялістычнай Працы. Яе сяброўкі атрымалі ордэны і медалі...

Не супакоілася звяно на дасягнутым. 1950 год — апошні год пасляваеннай сталінскай пяцігодкі — рашыла зрабіць годам новых перамог і дасягненняў.

Аб новых планах Філіпава пісала сваёй сяброўцы Мар'і Лапаценка — каучукаводу з калгаса імя Леніна Церахаўскага раёна:

«... Ты цікавішся, як мы рыхтуемся да вясны, які ўраджай думаем зняць. Кратка паведамляю. Тарфянікі з восені ўзаралі трактарнымі плугамі, а ранней вясной пракультывавалі. Маём угнаенні, мінеральныя і арганічныя, нават з лішкам. Насенне ў нас гатунковае, кандыцыйнае; цяпер — на стратыфікацыі. Усё робім так, як патрабуе агранамічная навука...

Пішы пра сваю работу. Жадаю вашаму звяну вырастціць па 100 цэнтнераў кок-сагызу з гектара».

З вясной у «Чырвонай Дуброве» закіпела работа на плантацыях каучуканоса. Па ўказанню Філіпавай звяно засеяла адну палову ўчастка гнездавым спосабам, а другую — шырокарадным. Каучукаводы рашылі пераканацца, каторы з іх эфектыўней.

Філіпава нястомна шукала новых шляхоў да павышэння ўраджайнасці і пасля доўгіх разважанняў прышла да вываду: «А ці не лепш будзе высаіваць насенне не з пяском, а з попелам? У пяску няма ніякай пажывы, якая патрэбна расліне, асабліва на першай стадыі развіцця. У попеле-ж такая пажыва ёсць, і трапіць яна ў лунку разам з насеннем».

Аб сваіх меркаваннях яна расказала сяброўкам.

— З гэтага нічога не выйдзе, Надзя, — скептычна заўважыла звеннявая другога звяна Насця Сафронава. — Пры высеве насенне не ляжа ў лунку, бо попел лягчэй пяску, і малейшы подых ветру будзе яго адносіць. Набярэшся бяды...

Філіпава вясёлым позіркам акінула дзяўчат.

— Няўжо, дзяўчаткі, аднаго ціхага, цёплага дзянёчка не выберам? Давайце для цікавасці невялічкі ўчастак засеём па-новаму.

Усё лета «Чырвоную Дуброву» наведвалі шматлікія экскурсіі з розных куткоў Гомельшчыны. Экскурсантаў знаёміліся з вопытам работы маладых каучукаводаў.

Аднойчы пажылая жанчына з Журавіцкага раёна звярнулася да Філіпавай з пытаннем:

— Вось ужо другі год як мы сеём кок-сагыз, але не можам зразумець, чаму пасевы зацвітаюць няроўна, хоць высейны ў адзін дзень. Некаторыя ўчасткі пачынаюць цвісці на тыдзень-два пазней.

Звенявая ўважліва выслухала калгасніцу.

— Ад гэтай непрыемнай з'явы пазбавіцца вельмі проста. Раслінам нехапае фосфарных угнаенняў. Падкарміце іх суперфасфатам, прыкладна, у маі месяцы (мы гэта робім з разліку 50 кілограмаў на гектар), і ўсё будзе ў парадку...

Падобныя парады Надзея Філіпава давала і вусна, і пісьмова. Аб сваім вопыце пісала ў газетах. Па яе метаду сталі працаваць дзесяткі каучукаводаў Рагачоўскага, Жлобінскага, Рэчыцкага, Журавіцкага раёнаў. З вялікай любоўю ўспамінаюць яны пра сваю маладую настаўніцу.

Зімовым вечарам у калгаснай канцылярыі сабраліся ўсе каучукаводы ўзбуйненай сельгасарцелі «Чырвоная Дуброва». Надзя Філіпава расказала аб падрыхтоўцы свайго звяна да вясны. У напружанай цішыні прысутныя ўважліва лавілі кожнае яе слова.

— У параўнанні з 1947 годам, — гаварыла звенявая-наватар, — мы павялічылі ўраджай больш як у пяць раз. Развеелі няправільную думку некаторых калгаснікаў наконт таго, што на нашых глебах не вырасце добры ўраджай кок-сагызу. Аграбіялагічная навука дапамагла нам у гэтым. Вось глядзіце...

Яна разгарнула дыяграму росту ўраджайнасці кок-сагызу ў сваім комсамольска-маладзёжным звяне.

1947 г. — 16 ц з гектара

1948 г. — 40 ц з гектара

1949 г. — 80,5 ц з гектара

1950 г. — 82,27 ц з гектара

— У гэтым годзе думаем атрымаць не менш 100 цэнтнераў з гектара. Гэта зусім пасільная задача. Цяпер, калі наш калгас узбуйніўся, ёсць усе магчымасці набыць неабходны інвентар, машыны. Гэта і работу палегчыць, і культуру земляробства ўзніме. Угнаенні мы ўжо на цэлы год нарыхтавалі, беражэм у закрытых сухіх памяшканнях. А вясной аэрацыю (паветраны абагрэў) насення зробім, што таксама дасць прыбаўку ўраджаю.

Калгаснікам адкрываецца яшчэ адзін сакрэт. Пасля стратыфікацыі, перад высевам, насенне тонкім слоём расцілаецца на брэзенце ў цяньку. Праз дзве-тры гадзіны на зярнятках паяўляюцца беленькія кропкі: зачаткі парасткаў.

— Высееш такім насеннем, — паясняе звенявая, — праз два-тры дні паяўляюцца дружныя ўсходы, намнога раней звычайнага. Так робяць навуковыя работнікі Інстытута каучуканосаў. Так і мы будзем рабіць. Гэта выгадна, асабліва ў засушлівую вясну, бо ўсходы паявяцца тады, калі яшчэ будзе трымацца вільгаць у верхнім пласце глебы...

Лекцыя звенявой-агрэхнікі скончана. У памяшканні — ажыўленне. Каучукаводы абмяркоўваюць толькі што чулае.

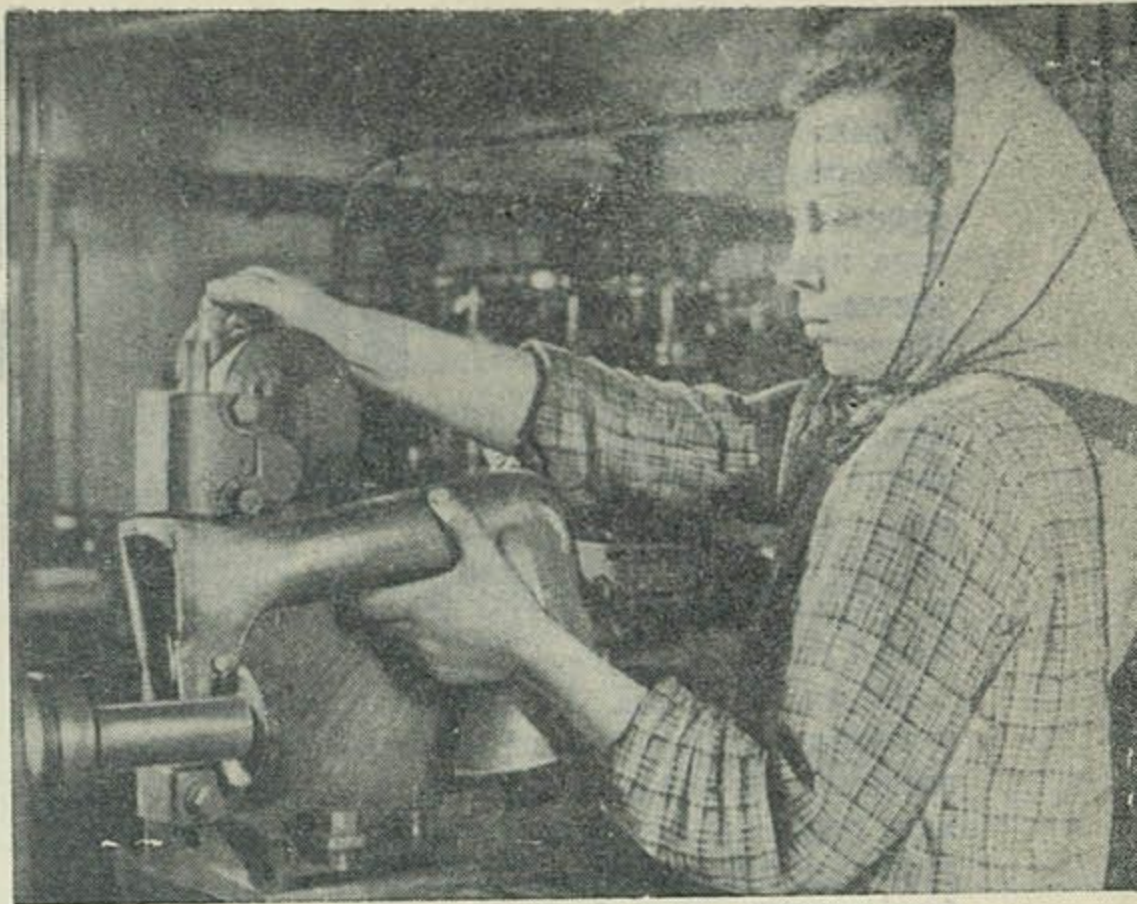
Надзея ўселася на лаве з сяброўкамі і нешта даказвае ім.

«І калі яна толькі паспявае даведацца аб усім новым?» — думае Каця Назарава. Гэтую думку як-бы падхапіла Шура Кацупалава і адразу-ж давала да канца:

— Не выпадкова-ж калгаснікі выбралі яе сваім дэпутатам у абласны і Вярхоўны Совет. Такія там патрэбны...

Апошнія словы заглушыла задушэўная песня дзяўчат. Запявала Надзя Філіпава...

Рагачоўскі раён
Гомельскай вобласці

Фрэзероўшчыца Аршанскага завода швейных машын «Чырвоны Кастрычнік» Вера Шышкова сістэматычна выконвае дзве з паловай нормы.

На здымку: В. Шышкова за апрацоўкай рукава машыны.

Фото М. Берава

Стаханайка Бабруйскага лесакаम्біната Валянціна Іванайна Бяляўская, стаўшы на стаханайскую вахту, штодзённа перавыконвае норму выпрацоўкі.

Фото І. Пікмана

Марусі было семнаццаць год, калі ў яе родную вёску прышла савецкая ўлада. Як маладыя парасткі цягнуцца к сонцу, так нацягнула працоўны народ да новага, радаснага жыцця. Маруся памятае, як у яе бацькі Аляксандра Пашкевіча, батрака князя Радзівіла, упершыню за доўгае жыццё твар асвятліўся ўсмешкай: «Скончыліся нашы беды. Па-новаму жыць будзем, — гаварыў ён, — цяпер мы самі гаспадары свайго шчасця. Вучыся, дачка, — пры савецкай уладзе ўсяго можна дасягнуць, было-б толькі жаданне».

На землях князя Радзівіла арганізавалася тады вучэбная гаспадарка. Прыбылі першыя савецкія машыны. Адноўчы раніцай сяляне прачнуліся ад незнаёмага гуду — у вучгас ішлі трактары. Ажыла вёска — захлопалі дзверы, адчыніліся вокны ў хатах. Людзі выбеглі глянуць на нябачаны цуд — коней сталёвых. Тады Марусю здзівіла сіла і магутнасць гэтай машыны.

— Вось-бы мне навучыцца кіраваць ёю! — думала дзяўчына.

У той-жа дзень падзялілася дома сваімі думкамі.

— Не жаночая праца, — адказала ёй маці. — Табе не пад сілу.

Маруся, поўная рашучасці, матнула галавой.

— Пры савецкай уладзе жанчыне любая работа пад сілу. Чула, што пішуць у газетах? Жанчыны ў Савецкім Саюзе цягнікі водзяць, караблі будуць, трактарамі кіруюць. Буду і я трактарысткай.

Маруся настаяла на сваім і праз год вярнулася з курсаў. З недавер'ем спаткалі яе сяляне. Нават бацька сумняваўся. Толькі дырэктар вучгаса падбадзёрваў:

— Весалей трымайся. Маруся, і ўсё будзе добра.

Маруся не раз вадзіла трактар па вучэбнаму полю, але калі ёй упершыню самастойна прышлося араць зямельны абшар пад будучы ўраджай, задумалася. «А раптам не атрымаецца тое, што здавалася простым, вывучаным на курсах?»

Яна завяла матор: трактар ірвануўся і плаўна пайшоў уперад. Плуг, глыбока ўразаючыся ў зямлю, падумаў роўныя чорныя пласты.

— Выходзіць! — радалася Маруся, азіраючыся на першую баразну. Яе моцныя і спрытныя рукі цвёрдзей ляглі на руль.

НАТХНЁНАЯ ПРАЦА

равярнутыя зямельныя пласты.

— Вось дык сіла! — у захапленні прамовіла яна, задаволеная працай.

... Закончылася Вялікая Айчынная вайна. Маруся стала працаваць трактарысткай у Столінскай МТС. Колькі зямлі перавярнулі за гэты час бліскучыя лямхі яе плуга, колькі межаў зааралі — не злічыць! Работа на трактары, кіраванне машынай напоўнілі жыццё новым зместам.

У МТС трактары аралі круглыя суткі, і Маруся працавала нароўні з мужчынамі.

У глухія начныя гадзіны, калі ў вёсцы гаснуў апошні агеньчык, далёка ў полі мільгала белае святло фар трактара Марусі Пашкевіч.

Дырэктар МТС Іван Уладзіміравіч Абрамаў з выключнай чуласцю і ўвагай адносіцца да дзяўчыны-трактарысткі, усяляк ёй дапамагае, падтрымлівае. Пры заключэнні дагавораў з калгасамі замацаваў за ёю лепшы ўчастак.

Прышлі ў МТС трактары. Замацоўваючы машыны за трактарыстамі, Іван Уладзіміравіч не забыўся і пра Марусю. Адной з першых села яна на новенькі трактар.

Штодзённая дапамога і клопаты дырэкцыі МТС аб вытворчым росце трактарысткі дзілі добрыя вынікі. Маруся працавала так, што не мела ніводнай скаргі ад калгасаў, не было ў яе аварый, прастоёў. Сяляне прызвычаліся бачыць Марусю за рулём трактара. Паверыў у яе ўменне і бацька.

— Вы што-ж, хлопцы, ад сястры адстаеце? — упікнуў ён сыноў. — Вам больш да твару кіраваць трактарам.

Малодшы Іван першым пайшоў на курсы трактарыстаў у Пінску, а за ім стаў трактарыстам і другі брат — Анатоль.

Летась Мар'ю Аляксандраўну Пашкевіч прызначылі брыгадзірам. У яе брыгадзе 4 трактары. Яны абслугоўваюць калгасы імя Жданава і імя Варашылава.

Брыгада ўкамплектавана кваліфікаванымі трактарыстамі, такімі як Максім

Чатыры гады назад Тацяна Мінаўна Латышава была выбрана дэпутатам Вярхоўнага Савета БССР. Комуністка Латышава з чэсцю апраўдала народнае давер'е і ў другі раз выбрана дэпутатам Вярхоўнага Савета БССР.

На здымку: інжынер-цэплатэхнік Т. М. Латышава ля паравоза.

Фото Н. Дзяругіна (БЕЛТА)

Храсько, Васіль Бозел, Уладзімір Дзенісевіч. У брыгаду ўключылі і марусінага брата Івана.

У познюю восень аралі папар. Брыгадзір сачыла за ходам машын, пільна прыслухоўвалася да грукату матораў. Калі чуліся перабоі, спяшала на дапамогу.

Брыгада працавала круглыя суткі. Маруся прысутнічала пры кожнай змене, уважліва прымала работу, вымярала глыбіню ворыва, узараную плошчу, ўлічвала выдатак гаручага.

Маруся дабілася не толькі высокай дысцыпліны ў брыгадзе, але і вялікай павялічаны калгаснікаў. Не было выпадку, каб калгасы несвоечасова падвезлі гаручае або насенне, не забяспечылі харчаванне брыгадзе. Яны ведалі, што ад уважлівага абслугоўвання трактарыстаў залежыць будучы ўраджай.

Брыгада Марусі Пашкевіч узарала 1236 гектараў, выканаўшы план на 114% і эканоміўшы 951 кілограм гаручага. Яна заняла першае месца ў МТС па эканоміі гаручага, другое — па выкананню плана трактарных работ і заваявала першынства ў сацыялістычным спаборніцтве з брыгадай Яўхіма Вандзіч.

Маруся поўна жадання працаваць яшчэ лепш. Яна бярэ новае абавязацельства:

— Я абавязваюся ўзараць 2500 гектараў, г. зн. на 625 гектараў на кожны трактар, эканоміць 2000 кілограмаў гаручага.

Трактарыстка працай сваёй заслужыла агульную павялічаны. Ды як яе не павяжаць, калі ў яе руках — калгасы ўраджай, калгаснае шчасце, калі кожны ўпэўнены, што Маруся Пашкевіч не падвядзе.

Н. СЯРГЕЕВА.

Эдзі АГНЯЦВЕТ

ЁСЦЬ НА СВЕЦЕ ШЛЯХ АДЗІНЫ, ЯСНЫ

Я нядаўна бачыла ў газеце
Здымак, надрукованы крывёй:
У сяле карэйскім плачуць дзеці
Над забітай маткаю сваёй.

Я згадала мінскія руіны —
У сэрцы попел стукае ізноў!
Вы, амерыканскія жанчыны,
Для чаго ўзгадоўвалі сыноў?

Што ў далёкай той Карэі трэба
Доўгім і разбэшчаным рукам?
Можа быць, свайго вам мала неба,
Ці зямлі ўжо нехапае вам?

Можа быць, вы сніце, што з Карэі
Прыдуць з падарункамі сыны?
Гэта толькі марная надзея.
Не, яны не вернуцца з вайны.

Не прыносіць маці суцяшэння
Атрыманы ў чорнай раме ліст.
Маткі,

што не страцілі сумлення,
Тройчы прокляніце Уол-стрыт!

Не давайце кулямётам мяса,
Скільце вы туман з вачэй сваіх!
Ёсць на свеце шлях — адзіны, ясны,
Для народаў вызначаны ўсіх.

Ёсць на свеце шлях праўдзівы, просты —
Ім ідуць усе сябры мае
І забітай карэянке сёстры,
Што ў баях адпомсцяць за яе.

Прыдзе час,
і сведкаю паўстане
Здымак, надрукованы крывёй.
Грознае чакае пакаранне
Тых, хто свет падпальвае вайной!

ПАЧУЦЦІ І ДУМКІ СОВЕЦКІХ МАЦІ

(Агляд пісем)

Нядаўна рэдакцыя нашага часопіса звярнулася да многадзетных маці з просьбай расказаць аб тым, як жывуць іх сем'і. На нашу просьбу горада адгукнуліся многія маці. У іх простых расказах аб выхаванні і вучобе дзяцей, аб велізарных клопатах краіны за лёс кожнага чалавека адчуваецца пачуццё найвялікшай удзячнасці партыі, ураду і вялікаму Сталіну за шчаслівае, радаснае мацярынства.

«Я выходжу ў сваіх дзецях скромнасць і ветлівасць, — піша ў рэдакцыю Станіслава Францаўна

Кузьміцкая з вёскі Кузьмы Шчучынскага раёна. — Мае дзеці ведаюць, што ў нашай краіне шануюцца старасць. Я прывучаю іх павяжаць старэйшых. Сустрэўшы на вуліцы старую з вядром вады, яны ведаюць, што трэба дапамагчы ёй данесці, што ў поездзе або іншым месцы трэба ўступіць месца старэйшаму».

Станіслава Францаўна выходзіць у сваіх дзецях любоў да вучобы і працы:

«Я ім тлумачу, — піша яна, — што чалавек не можа жыць без кнігі, як без вады, што трэба цаніць

і любіць працу, што праца ў нашай краіне ў вялікай пашане. У прыклад дзецям я стаўлю роднага Сталіна, які працуе нястомна на карысць нашай Радзімы і ўсяго свету».

Такія-ж думкі выказвае і маці дзесяці дзяцей з вёскі Селец Быценскага раёна Мар'я Трафімаўна Гаварушка.

«Змалку, — піша яна, — дзеці мае прывучаны да працы. Іх лозунг — «Няхай жыве праца!». Я і сама ў гэтым стараюся паказаць прыклад».

Многадзетная маці Вера Сцяпанаўна Юрэня з вёскі Калбавічы Быценскага раёна Баранавіцкай вобласці расказвае аб тым, як непазнавальна змянілася жыццё яе сям'і за гады савецкай улады.

«Я маці дзевяці дзяцей, — піша яна. — Пры панскай Польшчы жыла ў вялікім нястатку. Муж мой працаваў у купецкіх ляхах і батрачыў на памешчыка. Сям'я ледзь перабівалася з хлеба на квас».

Сапраўднае жыццё настала тады, калі Заходняя Беларусь улілася ў адзіную савецкую сям'ю.

Вера Сцяпанаўна ўступіла ў калгас імя Кірава, чэсна і старанна працуе.

«Я з мужам да апошняй хвіліны жыцця, — піша яна, — не забудзем той велізарнай дапамогі, якую аказала нам партыя, урад і любімы правадыр народа І. В. Сталін».

Многадзетныя маці атрымліваюць ад дзяржавы вялікую матэрыяльную дапамогу. Старшы інспектар аддзела дзярждапамогі Новамышскага раёна тав. Гурына піша, што толькі па іх раёну многадзетныя маці атрымалі больш 8 мільёнаў рублёў дзяржаўнай дапамогі. Маці-гераіня Ганна Качарга з калгаса «Парыжская Комуна» гэтага раёна атрымала з 1944 года больш 50 тысяч рублёў. На агульным сходзе калгаснікаў яна сказала:

«Я нарадзіла і выхавала 12 дзяцей. Толькі пры савецкай уладзе я маю магчымасць вучыць іх. Даю абяцанне роднаму Сталіну, што я сваіх дзяцей выхаваю ў духу кунізму. Усе мае сыны і дачкі будуць адданы сацыялістычнай Радзіме».

33 тысячы рублёў дзяржаўнай дапамогі атрымала Мар'я Яфімаўна Апановіч з вёскі Карнышы Навагрудскага раёна.

Жанчыны нашай краіны, разумеюць, што выхаванне дзяцей выходзіць за чыста асабістыя рамкі і з'яўляецца справай вялікай дзяржаўнай важнасці.

«Я вельмі шчаслівая, што служу сваёй вялікай Радзіме тым, што для яе я вырошчваю сем сыноў і чатыры дачкі, — піша ў рэдакцыю Дар'я Ягораўна Хадакова — калгасніца сельгасарцелі «Чырвоны Сялец» Месціслаўскага раёна. — Я стараюся выхаваць сваіх дзяцей так, каб яны прынеслі вялікую карысць нашай краіне».

Дар'я Ягораўна расказвае, што з малых год яна дае дзецям невялікія даручэнні і ніколі не забывае пра-

Дзіцячыя яслі на Мінскім аўтамабільным заводзе.

Фото С. Фрыда.

верыць, як яны выканалі заданне. З дзецьмі ніколі не грубіць і дабіваецца, каб і яны нікому не грубілі. У іх сям'і так павялося, што старэйшыя дапамагаюць малодшым, асабліва ў вучобе.

Дачка Дар'і Ягораўны, Вольга, у 1946 годзе скончыла Месціслаўскае педагагічнае вучылішча і працуе настаўніцай, другая дачка, Лідзія, вучыцца ў педвучылішчы, астатнія дзеці вучацца ў школе, з іх адна дачка і сын ужо ў восьмым класе. Дар'я Ягораўна ведае, што магчымасць вучыцца і набыць любую спецыяльнасць дала яе дзецям, як і кожнай сям'і ў нашай краіне, толькі савецкая ўлада.

Аб гэтым ведаюць і іншыя маці.

Маці-гераіня Мар'я Пятроўна Шыбка з калгаса імя Молатава Дзяржынскага раёна так расказвае аб сваім мінулым і сучасным:

«Я вырасла ў сям'і батрака. Бацькі мае працавалі на памешчыка, і мы не мелі магчымасці вучыцца. Мае дзеці жывуць у дастатку. Як многадзетная маці, я атрымала з 1944 года 26 тысяч рублёў дзяржаўнай дапамогі. Маю добрую гаспадарку: карову, свіней, авечак, 8 вулляў пчол, хатнюю птушку. Усе мае дзеці любяць працаваць».

Савецкая маці занята не толькі клопатамі аб сваёй сям'і. Яна жыве і працуе ў калектыве, сочыць за жыццём сваёй краіны і ведае, што робіцца за яе межамі. Гнеў і абурэнне выклікаюць у сэрцах нашых маці амерыканская інтэрвенцыя ў Карэі, імкненне англа-амерыканскіх імперыялістаў развязаць новую вайну ва ўсім свеце.

«Я хачу праз Ваш часопіс, — піша Мар'я Пятроўна, — далучыць

свой голас да барацьбы за мір і шлю сваё пракляцце падпальшчыкам вайны. Я ніколі не забуду, як фашысты арудавалі на нашай роднай зямлі. Па суседству з намі, у вёсцы Унукаўчына, нямецкія звары спалілі жыўцом ні ў чым не вінаватых жанчын і дзяцей, яны знішчылі таксама ўсё насельніцтва вёскі Літавец. Амерыканскія фашысты ніколі не лепшыя. Яны таксама па-зверску знішчаюць карэйскі працоўны народ, дзяцей, жанчын, старых».

«Я чытаю, — піша Феадора Філіпаўна Дзічкоўская з вёскі Кругавічы Ганцавіцкага раёна, — што робіцца ў Карэі. Там дзеці гінуць, застаюцца сіротамі. Няхай будуць прокляты тыя, хто разарыў мірнае жыццё карэйскага народа. Я веру, што мае і ўсе нашыя дзеці не ўбачаць такога няшчасця, бо я жыву ў шчаслівай краіне, якой кіруе наш бацька, любімы Сталін».

Думку Феадоры Філіпаўны прадаўжае многадзетная маці Ганна Аляксееўна Шах з Мітрапольскага сельсавета Навагрудскага раёна:

«У капіталістычных краінах дзеці многадзетных маці паміраюць ад голаду і пакут. Улады нічым не дапамагаюць. Яны думаюць аб новых войнах. Я, простая савецкая жанчына, заўсёды стаяла і буду стаяць за мір ва ўсім свеце. Я заклікаю ўсіх жанчын рэспублікі яшчэ вышэй узняць сцяг барацьбы за мір, яшчэ цяжэй згуртавацца вакол нашай большавіцкай партыі і лепшага друга многадзетных маці таварыша Сталіна».

Гонарам і пашанай усёй краіны акружаны савецкія маці, якія ўсе свае сілы і веды аддаюць выхаванню будучага пакалення.

У РАДАСЦІ І ДАСТАТКУ

Наш калгас раскінуўся на былых землях памешчыка Корсака. Ведаў пан, дзе будаваць свой маёнтак, — тут і зямля добра родзіць, і лугі шмат сена даюць, побач вялікае возера з рознай рыбай, непадалёку і лес. І ўсё гэта памешчык моцна трымаў у сваіх лапах — грыба ў лесе не сарві, рыбы ў возеры не руш. А калі карова ці конь зойдзе ў лугі — прыказчык выкуп снагоніць.

Шмат людзей працавала на памешчыка. Шмат крыві і поту праліта на яго зямлі. Я сама прабратчыла тут адзінаццаць год. У нас была вялікая сям'я з дванаццаці душ, а зямлі мала. Бацькі не маглі навучыць дзяцей грамаце, бо ўсім прыходзілася працаваць на паноў.

І я маладосць сваю правяла ў цяжкой працы на гаспадарцы. Потым замуж вышла за батрака Хуцкага Аляксея, з якім марыла аб лепшай долі. З'явіліся дзеці — новыя клопаты і хваляванні. Сэрца сціскалася ад болю, калі я думала, што яны таксама будуць батрачыць у пана, не ведаць ні радасных гульніў, ні песні вясялай.

Але пакуты маці пачуў вялікі чалавек. Імя яго — Сталін! Ён вызваў нас ад уціску польскіх паноў. У вяках праслаўлена імя яго! Я ад усяго матчына сэрца жадаю яму многіх-многіх год жыцця. Сталін даў нам светлае жыццё, паказаў шчаслівы калгасны шлях.

Толькі ў калгасе наша сям'я пазнала сапраўдную радасць працы. Раптам грывнула вайна. У маёнтак вярнуўся абшарнік. Многія з аднасяльчан пайшлі ў партызанскія атрады. Мой сын Мікалай служыў у Чырвонай Арміі. Немцы пагражалі мне расправай за сына-чырвонаармейца. Але Савецкая Армія разграміла і выгнала фашыстаў.

Мы нанова пачалі жыццё будаваць. На першым сходзе стварылі сельскагаспадарчую арцель імя Молатава.

Мінула шэсць гадоў. Калгас наш вырас, узмацнеў. Ураджайнасць штогод павышаецца. Зямлю мы арэм не сахой, а трактарам. Засяваем палі і ўбіраем ураджай машынамі. У нас тры жніяркі, дзве сенакасілкі, тры сеялкі. Ёсць сартыроўкі, трыеры, грузавае машына.

Расце наша гаспадарка. Сёлета будзе пабудавана стайня, кароўнік на 90 галоў жывёлы, калгасная кантора. Хутка ў хатах калгаснікаў

загаворыць радыё. Усё часцей думаем пра электрычнасць. Запланавалі пабудову міжкалгаснай электрастанцыі. Будзе ў нас млын, цыркулярка. Электрычнасць палегчыць і налявыя работы.

У бліжэйшы час пачнем будаваць калгасны пасёлак з аднатыпных домікаў. Пасёлак будзе такі-ж прыгожы, як наша жыццё.

Летась мы мелі 964 працадні. На кожны атрымалі па 6,4 кг збожжа, па 5 кг бульбы, па 75 грамаў цукру і па 6 руб. 40 кап. грашыма. Аднаго толькі хлеба зарабілі больш шасці тон. Па столькі-ж атрымалі і многія сем'і калгаснікаў. Ніхто з нас ніколі не меў столькі хлеба ў засеках.

Змянілася жыццё, а з ім і людзі. Калгаснікі працуюць дружна, па-стаханавска змагаюцца за высокі ўраджай. Урад высока ацэньвае працу. У нашым калгасе 28 чалавек удастоены ўрадавых узнагарод. Калгасніца-ільнаводка Ганна Лытысава ўзнагароджана ордэнам Працоўнага Чырвонага Сцягу; Надзея Накрэвіч мае тры ўзнагароды — два ордэны Працоўнага Чырвонага Сцягу і медаль; Ядвіга Дарашкевіч таксама мае ордэн Працоўнага Чырвонага Сцягу; былы батрак Міхаіл Мацюшонак удастоены звання Героя Соцыялістычнай Працы; гэтае званне прысвоена і старшыні нашага калгаса Міхаілу Васільевічу Лытысаву.

Узнагароды ў асноўным атрыманы

за высокі ўраджай лёну, якога летась мы засявалі 11 гектараў. Кожны гектар лёну даў нам прыбытку звыш 8 тысяч рублёў.

Сёлета над лён адвалі 27 гектараў, што ўдвая павялічыць прыбытак. Тады зможам папоўніць наш парк машынамі, купіць лес для далейшай будоўлі.

У поспехах нашай арцелі закладзена доля і маёй працы. Магу пахваліцца — летась справілі для сям'і шмат абноў: купілі 2 веласіпеды, патэфон, швейную машыну, сыну — святочны шарсцяны касцюм, яго жонцы — добрую жакетку, мне — паліто суконнае, усім пашылі па пары хромавых ботаў.

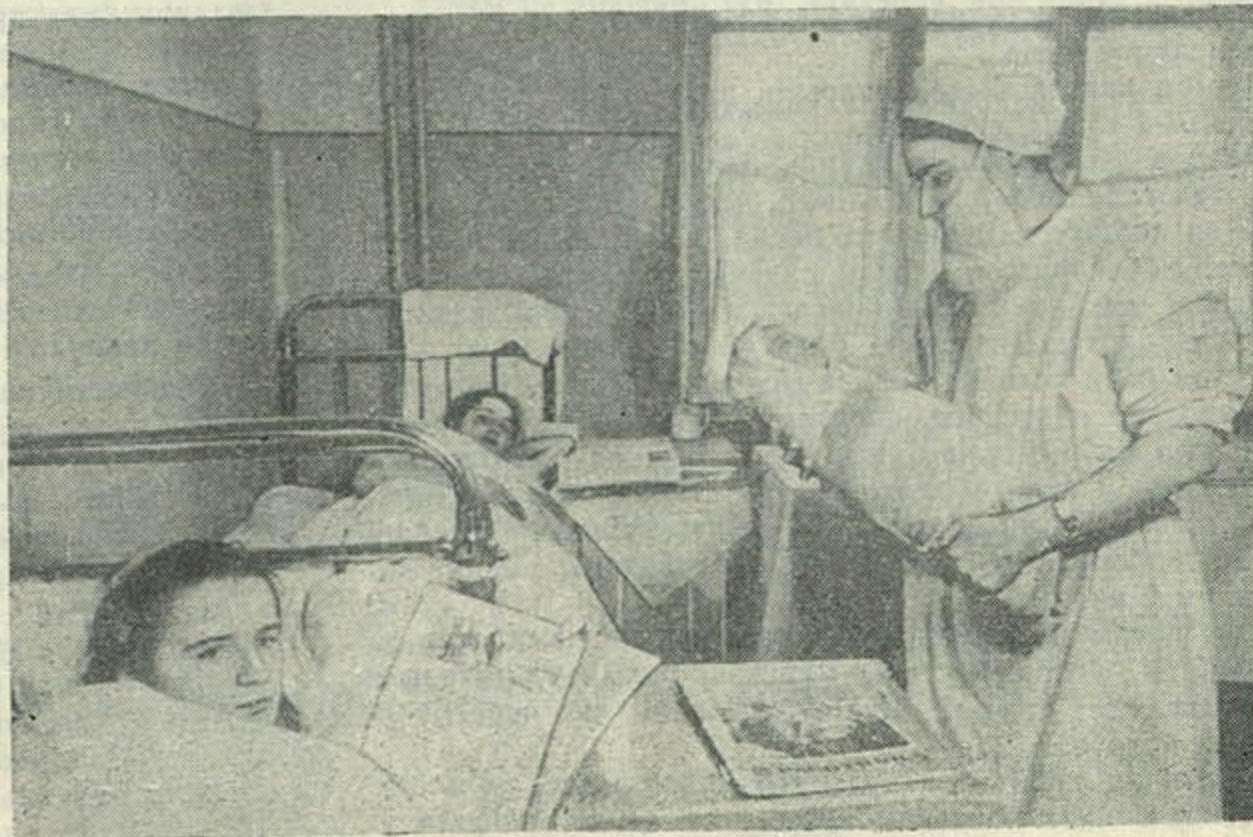
Ніколі батрак не меў гэтага. Памятаю, на ўсю сям'ю ў нас былі адны боты, ды і тыя дзіравыя. Хадзілі ў лапцях, саматканых світах, а зараз я на работу іду ў сатынавай сукні. У калгаснікаў ёсць цяпер веласіпеды, патэфоны.

У асабістай гаспадарцы мы маем карову, свіней, авечак, шмат птушкі.

Лёгка і радасна жыць. Я шчаслівая тым, што дзеці мае і ўнукі не пазналі цяжкой працы на паноў, жывуць у радасці, дастатку, могуць вучыцца. За знойдзенае шчасце нізкі паклон нашаму бацьку — вялікаму Сталіну.

Тацяна ХУЦКАЯ,
калгасніца арцелі імя Молатава
Глыбоцкага раёна Полацкай вобласці.

У новым радзільным доме горада Мінска. На здымку: Сястра М. А. Закісь нясе нованароджанага на кармленне да маці.
Фото В. Лупейкі (БЕЛТА)

Павел КАВАЛЕУ

(Апавяданне)

Мал. Ю. Пучынскага

АДСЮЛЬ пачынаецца новае жыццё...

На цагельным заводзе, што на самай ускраіне Мінска, Паліну прымалі ў партыю. Яе папрасілі расказаць аб удзеле ў партызанскім руху, бо гэтым амаль і вычэрпвалася кароткая палініна біяграфія.

— Надакучыла мне ў зямлянцы сядзець, канцылярый займацца, — расказвала Паліна, — папрасілася ў разведку. Многа раз хадзіла... Была і ў Мінску. Прыносіла патрэбныя звесткі. Ну, вось і ўсё...

Людзі ўважліва слухалі. Яны ведалі, што за кожным сухім і простым словам дзяўчыны крыюцца хвалюючыя падзеі, у якіх захавана ўся веліч яе подзвігу, яе баявых спраў.

— На завод як трапіла? — выгукнуў з месца памочнік механіка Антон Астапюк.

— Як закончыліся баі, нашу брыгаду пад Мінскам расфарміравалі, — павярнулася ў яго бок Паліна. — Комсамольцаў тады накіравалі ў райкомы. Адтуль мяне і паслалі на завод...

Паліна хацела было гаварыць далей, але, зірнуўшы ў знаёмыя твары, сунялася.

Не пра гэта хацелася ведаць Антону. Ён даўно ўжо і не так сабе сачыў за Палінай, часта падоўгу затрымліваўся паблізу яе рабочага месца, каб толькі глядзець на яе, любаванца. А бліжэй гадыйсці, слова сказаць смеласці нехапала. Найбольш цікава было ведаць Антону пра тую аперацыю, якая ёй каштавала рукі.

Антон неяк нялоўка павярнуўся на табурэце, і на яго незадаволеная пакасіліся. Людзям здалося, што Антон такі ўжо няўрымслівы, што прыдзіраецца да Паліны, тады як усім яна добра вядома як старанная работніца, якая пільна сочыць за якасцю і не паскупіцца на смелае слова любому, хто дапусціць неахайнасць, брак ці халтуру ў працы.

Тым часам па прапанове бюро пачалі выказвацца камуністы. Гаварыў стары майстра, інжынер, радавныя рабочыя. Усе хвалілі Паліну, жадалі ёй поспеху ў працы, вучобе.

За нейкія хвіліны, пакуль выступалі людзі, Паліна ўспомніла, як з пачаткам вайны яна адразу пайшла ў

лес. Шлях да лесу быў ёй добра вядомы. Колькі раз за сваё маладое жыццё хадзіла яна сюды з бадзёраю дзявочаю песняй...

... У мястэчку чуліся стрэлы. Спадарожнікі Паліны былі ўжо паблізу хмызнякоў. Кожнаму трэба было прабірацца толькі па аднаму строга ўказанаму маршруту. Паліна агледзелася. Танкі міналі мястэчка і ўзбіраліся на дарогу, што вяла якраз у той бок, куды трэ' было ёй паспець. «Як-жа быць?» — узнікла ў дзяўчыны пытанне. Пайсці ўскрайкам лугу, што сутыкаўся з полем, значыла быць заўважанай. А не пайсці — парушыць наказ дабрацца гэтым шляхам у Клянік.

Паліна ведала, што была прыгожай. Часам стары старшыня райвыканкома Яўген Сцяпанавіч жартаваў: «Скінуць-бы мне гадкоў дваццаць — у кавалеры да цябе запісаўся-б, курноса!» «Ну і «прыгожая», — з крыўдай на сябе падумала Паліна. — Як-жа гэта я замешкалася, момант зручны ўпусціла... Варона — і больш нічога».

Хутка Паліна ўскочыла ў паласу высокага жыта. Яе бялавая галоўка злілася з каласамі, якія ўбіраліся ўжо ў васковую спеласць. Гэтая думка супакоіла дзяўчыну. То прыгінаючыся, то ўзнямаючы галаву, каб агледзецца, прабіралася яна ў патрэбным кірунку.

Галаўны танк спыніўся. З яго вылезлі двое гітлераўцаў, відаць — афіцэраў, і доўга аглядалі наваколле, затым нагнуліся да карты. Другія танкі падцягваліся.

Выкарыстаўшы зручны момант, Паліна перабегла дарогу якраз перад самай калонай. Гітлераўцы не заўважылі. Паліне стала лягчэй на сэрцы, і яна барджэй паймкнулася жытам, а потым хмызнякамі. Да сваіх дабралася своєчасова. З таго часу пачаліся баявыя партызанскія справы...

Апошнім на сходзе выступаў сакратар партыйнага бюро, адзін з былых партызанскіх кіраўнікоў, якога Паліна ведала тады толькі па прозвішчу.

Антон Астапюк лавіў кожнае слова сакратара. Усе здагадкі і домыслы яго маладой фантазіі паляцелі старчма, як толькі сакратар дайшоў да самага цікавага.

— Крывёю сваёй заплаціла Паліна за мірны наш

дзень. Яе подзвіг сведчыць аб вялікай маральнай сіле і стойкасці савецкага чалавека, — гаварыў сакратар.

Паліна ўзняла свой светлы, да рысачкі прывабны твар. Антон не зводзіў з яе вачэй.

— Гестапаўцы добра ведалі, што перад імі — разведчыца з нашай брыгады. «Ні слова не скажу», — толькі і пачулі яны з вуснаў Паліны. Яе білі раз, другі, трэці. Угаварвалі, абяцалі золата, палацы; прыстаўлялі «жаніха», які добра ведаў рускую мову і маляваў ёй казачны рай у Германіі. У яе камеру пасадзілі «арыштаванага» здрадніка, які ведаў яе бацькоў, прыкідваўся прыяцелем, жадаў ёй шчасця, каб толькі... Затым зноў білі, а Паліна маўчала. І сэрцам, і думкамі яна была разам з таварышамі сваёй брыгады, гатовая за іх на пакуты і смерць. Гітлераўцы рашылі яе не забіваць, а праз яшчэ больш страшэнныя мукі дазнацца пра партызан. Ёй адсеклі кісьць левай рукі...

— Хопіць, не трэба, — не ўтрымалася Паліна.

Сакратар, захоплены ўспамінамі, змоўк, а Паліна вінавата глянула яму ў твар, быццам просячы прабаўчэння.

— Нашы людзі вызвалілі Паліну і даставілі ў брыгаду, — паспыхаў закончыць сакратар.

Антон сядзеў маўклівы, узрушаны. Прад ім ва ўсю веліч прадстаў вобраз дзяўчыны, здольнай на любы подзвіг у імя Радзімы. Антон глядзеў цяпер на Паліну, як на гераіню, з якой можна смела крочыць у заўтра кунізіма.

— Галасаваць уношу прапанову, — спакойна сказаў стары майстра.

Паліну аднагалосна прынялі ў партыю. Яе горава віншавалі ўсе, хто быў паблізу. Не ўтрымаўся і Антон, каб не падыйсці бліжэй да яе і не паціснуць рукі. Паліна не вытрымала яго ўсхваляванага пяшчотнага позірку і апусціла вочы.

* * *

Пасля сходу Антон доўга не ішоў дахаты, бо цвёрда рашыў дачакацца, пакуль выйдзе Паліна, і ва ўсім ёй прызнацца.

Электрычны ліхтар асвятляў прахадную ў завод. Антон прыпыніўся ў зацемненым закутку і не адрываў погляду ад дзвярэй. Тахканне сэрца рэхам аддавалася ў скронях. Раптам з двара даляцеў такі знаёмы сэрцу голас. Антон спазнаў-бы яго сярод тысячы іншых.

«Цяпер трэба быць мужным. Як толькі выйдзе з дзвярэй — падыйсці і сказаць ёй аб усім шчыра, адкрыта, каб паверыла кожнаму слову і не пакрыўдзілася за тое пытанне, што выгукнуў, як малы, на сходзе», — цвёрда пра сябе вырашыў Антон.

Але Паліна ішла не адна. З ёю быў майстар, які рэкамендаваў яе ў партыю. Яна ўзяла яго пад руку і прайшла праз заводскую прахадную.

Антон памкнуўся было ім насустрач, але ногі быццам прымерзлі, і ён завагаўся. Паліна заўважыла гэта і, як здалося Антону, сама памкнулася да яго, але то было толькі імгненне. Над настроем прыўзнятай урачыстасці, якую чалавек перажывае раз у жыцці, завалодала такая звычайная дзявочая сарамлівасць. Паліна зноў павярнула цудоўны, ажыўлены шчаслівы твар да свайго спадарожніка.

... Схаваліся знаёмыя постаці, і Антон адзінока пабрыў уздоўж заводскай брамы. Думкі блыталіся, абрываліся. Антон не чакаў трамвая, мінуў прыпынак аўтобуса і пехатою дайшоў да сваёй кватэры. Жыў ён у новым доме, які нядаўна можна было ўбачыць толькі на схемах ды чарцяжах. З думкамі пра Паліну ўвайшоў да сябе ў прахладны халасцяцкі пакой.

... А Паліна, праводзіўшы майстра, ускочыла ў трамвай і паляцела са сваімі марамі амаль у другі канец горада, дзе жыла ў сям'і сваёй старэйшай сястры.

* * *

... Грукат механізмаў нібы зліўся з ударамі сэрца Паліны, якое спявала цудоўную песню мірнаму рытму жыцця, таму спакою нахняючай працы, якога так пражне

Яна ўзяла яго пад руку і прайшла праз заводскую прахадную

чалавек. Сёння пасля працоўнага дня яна наважылася прайсціся па Савецкай вуліцы, палюбавацца яе прасторай, упіцца водарам квітнеючых ліп, памарыць пра рэальнае заўтра.

— Паліна Іванаўна! — нехта нягучна паклікаў.

Дзяўчына ўстрапянула. У маладой работніцы спынілася млынарная машына, і яе ніяк не ўдавалася ўключыць.

Паліна, борздая і рухавая, адразу-ж аказалася ля механізмаў. Стаўшы на калена, яна здаровай рукой пачала абмацваць часткі машыны, але не магла дашукацца прычыны аварыі.

— Чакай, мо' ўключыны перагарэлі, — палезла да правадоў маладая работніца.

Паліна прыўзнялася і ў канцы цэха ўбачыла Антона, які глядзеў у яе бок. Паклікаўшы яго ўзмахам рукі, яна зноў нахінулася да механізмаў.

Выпадкова кранаючыся плечуком цёплай палінінай рукі, Антон адчуў, як невядомая яму дагэтуль хваля бязмежнага шчасця раптам запоўніла ўсю яго істоту і моцна, здавалася на ўвесь цэх, адгукнулася ў сэрцы...

Умельныя рукі, прывычным жэстам знайшлі дзве часткі, што разышліся, сціснулі іх з усяе моцы, заклапалі сцёрты шрубок.

— Уключай, паспрабуем, — устаючы і выпростваючыся, прамовіў Антон.

Машына загрузацела, заспявала ранейшую мелодыю.

— Які ты лоўкі! — у захапленні прамовіла Паліна.

— Звычайны, — сказаў Антон. — Далёка мне да цябе, Паліна...

— Глупства сказаў, — пачырванела яна.

Антон не знайшоў што адказаць, але адчуў у яе словах прыхільнасць, чалавечую зацікаўленасць яго прафесіяй, справай.

Вось ужо ўсё наладжана, машына працуе, а здаецца, чагосьці нехапае, быццам нешта не скончана.

— Пойдзем сёння на Савецкую? — нечакана вымавіў Антон і заліўся чырванню.

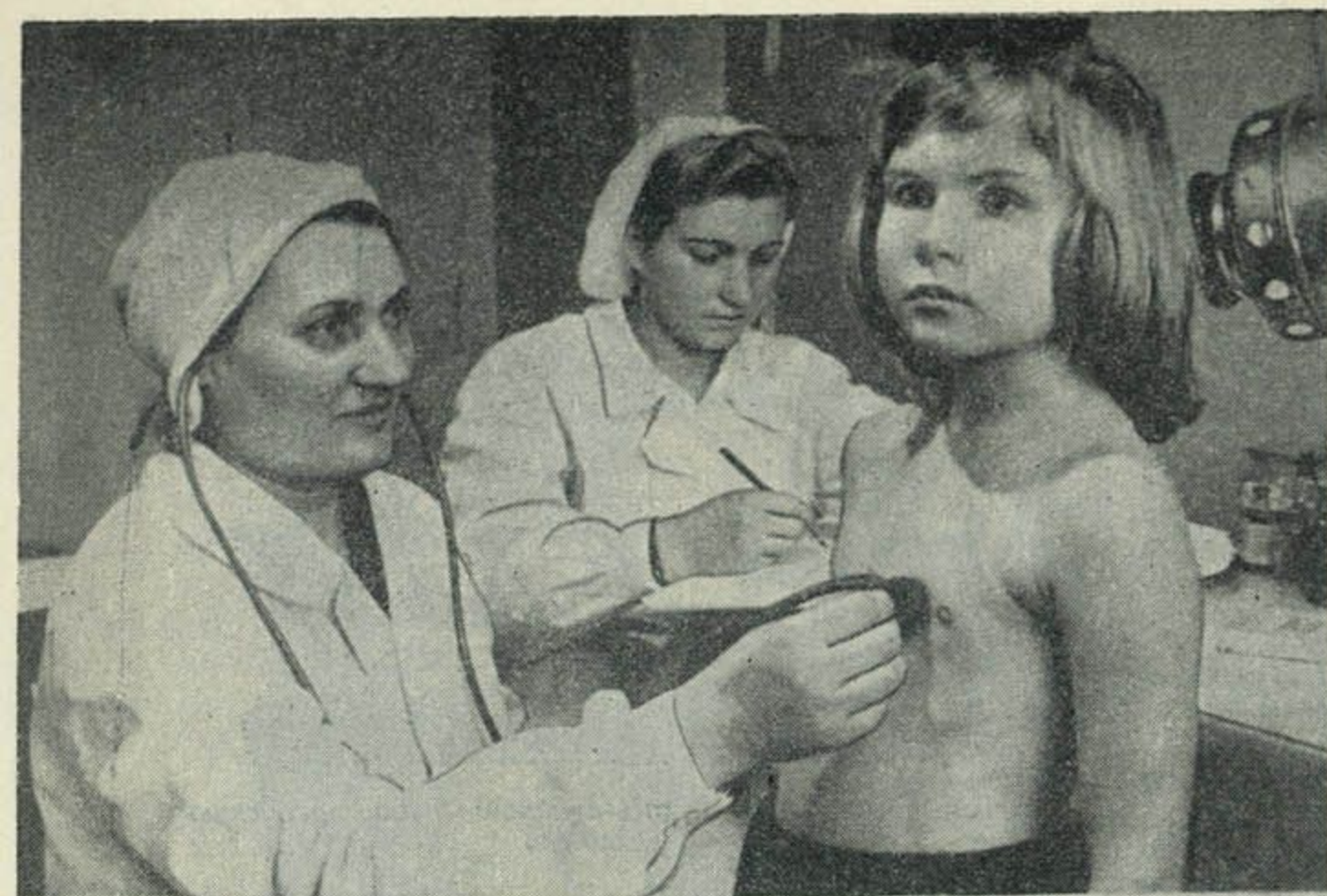
Паліна ўсміхнулася. Ёй падабаўся гэты юнак, востры на позірк, бойкі ў працы, таропкі на словы.

— Пойдзем, — згадзілася яна. — Я думала пра гэта яшчэ з раніцы...

... Вечарам Паліна і Антон, прыгожа апранутыя, вясёлыя і ажыўленыя, ішлі па Савецкай вуліцы сталіцы, як добрыя сябры, даўнія дружбакі.

Не хавалі яны ад людзей сваіх радасных твараў, свайго захаплення жыццём, як не хавалі адзін ад другога кахання, светлай мары сваёй стаць сябрамі на доўга, каб у шчасці і ў міры прайсці поплич жыццё.

У Мінскім дзіцячым доме №8 выхоўваецца каля ста пяцідзясяці дзяцей, бацькі якіх аддалі сваё жыццё за нашу савецкую Радзіму ў дні Вялікай Айчыннай вайны.

Страціўшы бацькоў, дзеці не засталіся сіротамі. Радзіма-маці акружыла іх сталінскімі бацькоўскімі клопатамі і ўвагай.

На здымках: (злева—зверху ўніз) урач Мар'я Львоўна Барысава і медыцынская сястра Ніна Іванайна Раманоўская рэгулярна ўважліва аглядаюць выхаванцаў.

Дзеці вельмі добра харчуюцца. «Сёння абед асабліва смачны», — гаворыць выхаванка Ліда Гапонава — дзяжурная на кухні.

У госці да дзяцей прыйшоў знатны каменшчык Беларусі Д. Т. Булахоў. Каля 50 дзяўчынак і хлопчыкаў атрымліваюць музычную асвету. «Зіна Мядзенка будзе таленавітым музыкантам» — гаворыць выкладчык па класе фартэпіяно Наталля Нікалаеўна Вальковіч (на верхнім здымку).

Жэня Клімовіч і Валя Кандратава — лепшыя спартсмены дзетдома — вяртаюцца з лыжнай прагулкі (здымак унізе).

Фото Г. Бегуна (БЕЛТА)

ПАРЫЖСКАЯ КОМУНА

А. КАЗЛОУ,

кандыдат гістарычных навук

18 сакавіка 1951 года спаўняецца 80 год з таго дня, калі парыжскі пролетарыят упершыню ў гісторыі чалавечтва ўзняў сцяг пролетарскай рэвалюцыі, сцяг барацьбы за вызваленне ад палітычнага і сацыяльнага ўціску ўсіх працоўных, усіх прыгнечаных і заняволеных.

У гэты дзень парыжскі пролетарыят вырваў уладу з рук эксплуатацыйных класаў і 28 сакавіка абвясціў Комуны, як новы тып дзяржавы дыктатуры рабочага класа.

Парыжская Комуна правяла рад важных палітычных і сацыяльна-эканамічных мерапрыемстваў, абвясціла дэмакратызацыю ўсяго грамадска-палітычнага жыцця, увяла прынцып выбарнасці, адказнасці і змянямасці ўсіх пасадаў у любы час.

Старая пастаянная армія і паліцыя былі ліквідаваны і заменены ўсеагульным узбраеннем народа. Зброя духоўнага ўціску была зламана шляхам аддзялення царквы ад дзяржавы, школы былі настаўлены на-за ўплывам царквы, навучанне для ўсіх стала бясплатным.

В. І. Ленін, характарызуючы дзейнасць Комуны па разбурэнню паліцэйска-буржуазнай дзяржавы, пісаў: «Тут назіраецца якраз адзін з выпадкаў «ператварэння колькасці ў якасць»: дэмакратыя, праведзеная з такой найбольшай паўнатой і паслядоўнасцю, з якой гэта наогул мысліма, ператвараецца з буржуазнай дэмакратыі ў пролетарскую...».

Комуна прыняла рад сацыяльна-эканамічных дэкрэтаў: аб адтэрміноўцы кватэрнай платы за перыяд з верасня 1870 года па красавік 1871 года, аб бясплатным звароце рэчаў, закладзеных беднякамі ў ламбардзе, аб спыненні продажу рэчаў, закладзеных у пазыковых касах, аб забяспечанні інвалідаў і сем'яў нацыянальных гвардзейцаў, аб ахове працы рабочых і служачых, аб забароне начной працы ў пякарнях, аб арганізацыі грамадскіх сталовых, аб перадачы ў рукі рабочых усіх прадпрыемстваў, кінутых уцёкшымі ўласнікамі.

Комуна выдала дэкрэт аб прызначэнні пенсіі жанчынам, мужы якіх загінулі ў барацьбе як з унутранымі, так і знешнімі ворагамі, а таксама пенсіі для кожнага дзіцяці, прызнанага або непрызнанага бацькам да восемнаццацігадовага ўзросту. Гэты дэкрэт узвышаў чалавечую годнасць жанчыны, ставячы яе на адну ступень з мужчынай, прадастаўляючы ёй роўныя правы. Ён наносіў смяротны ўдар рэлігійна-манархічнай сістэме шлюбу. Ні адна рэвалюцыя так шчыра, па-брацку не працягвала руку жанчыне, як Парыжская Комуна.

«Няхай жанчыны не забываюць гэтага! — гаварыў Арну, адзін з членаў Комуны. — Няхай памятаюць яны, што толькі шляхам сацыяльнай рэвалюцыі суджана ім заняць тое сапраўды дастойнае, роўнае, пачэснае месца, якое ім належыць».

Парыжская Комуна з такой справядлівасцю падыйшла да жанчыны дзякуючы рабочым, якія ўсвядомілі яе вялікую ролю ў палітычным жыцці грамадства.

Многія з намечаных пераўтварэнняў не маглі быць праведзены ў жыццё з прычыны кароткасці існавання гэтага новага палітычнага ладу.

Парыжская Комуна ў сваёй дзейнасці дапусціла рад

вялікіх і непапраўных памылак, якія адбіліся на яе трываласці.

Першай памылкай была абараняльная, а не наступальная тактыка супроць уцякаўшых у Версаль ворагаў рэвалюцыі.

Вялікай памылкай было і тое, што Комуна не адважылася накласці сваю рабочую руку на французскі банк, у якім захоўваліся буйныя сумы. Версальцы карысталіся грашыма банка для арганізацыі барацьбы з Комунай.

Адной з галоўных прычын паражэння Комуны з'яўлялася і тое, што паміж рабочым класам і працоўным сялянствам не было баявога саюза.

Але галоўнай прычынай паражэння Комуны з'яўлялася адсутнасць ва Францыі масавай пролетарскай партыі, узброенай перадавой рэвалюцыйнай тэорыяй Маркса. Пазбаўленая правільнага кіраўніцтва, Парыжская Комуна прадстаўляла сабой «дыктатуру не поўную і не трывалую» (Сталін).

Парыжская Комуна праіснавала 72 дні. Яе гісторыя — гэта няспынная ўзброеная барацьба з контррэвалюцыяй Версала.

У абароне рэвалюцыйнага Парыжа побач з мужчынамі-комунарамі вялікі гераізм праявілі жанчыны і дзеці. У склад Цэнтральнага Камітэта жанчын уваходзілі рускія рэвалюцыянеркі Жакляр Анна Васільеўна (Кавалеўская) і Елізавета Дзмітрыева, праз якую Маркс вёў перапіску з парыжскай секцыяй Інтэрнацыянала. У абароне Парыжа прыняў удзел жаночы батальён пад камандай французскай настаўніцы-комунаркі Луізы Мішэль, якая сведчыць, што каля 10 тысяч жанчын-работніц будавалі барыкады, змагаліся на іх, аказвалі дапамогу раненым.

Руская рэвалюцыянерка Елізавета Дзмітрыева выратавала жыццё цяжка раненаму ў апошніх баях за Комуны Францкелю — актыўнаму рэвалюцыянеру, члену Інтэрнацыянала.

Маркс гаворыць: «Самаадданы гераізм, з якім увесь парыжскі народ — мужчыны, жанчыны і дзеці — яшчэ цэлы тыдзень змагаўся пасля таго, як версальцы ўварваліся ў горад, адлюстроўвае веліч яго справы...» «Парыжскія жанчыны з радасцю паміраюць і на барыкадах і на месцы пакарання смерцю».

Адна жанчына з дзіцём на руках у час катавання адмовілася стаць на калені і крыкнула таварышам: «Пакажыце гэтым няшчасным, што вы ўмеце стоячы глядзець у вочы смерці».

Елізавета Дзмітрыева і Луіза Мішэль, камандуючы батальёнам жанчын у крывавы майскі тыдзень, доўга ўтрымлівалі плошчу Бланш, адбіваючы версальскіх талаварэзаў.

28 мая 1871 г. версальцам удалося патапіць у крывы апошніх абаронцаў Комуны ў раёне вуліцы Рампано. Парыжская Комуна пацярпела паражэнне. Пачалася жорсткая расправа з комунарамі. За крывавы майскі тыдзень было забіта 30 тысяч чалавек, 38 тысяч арыштавана і пасаджана ў турму; 70 тысяч жанчын, дзяцей і старых страцілі сваіх адзіных кармільцаў. Такія вынікі перамогі версальскіх катаў.

Парыжская Комуна была разбіта, але пачатая ёю справа мела сусветна-гістарычнае значэнне для далейшага развіцця класавай барацьбы пролетарыята. Комуна навучыла еўрапейскі пролетарыят канкрэтна ста-

віць задачы соцыялістычнай рэвалюцыі. Глыбокаму аналізу падверглі вопыт Парыжскай Комуны Ленін і Сталін, якія ўлічылі ўсе яе станоўчыя і адмоўныя бакі ў падрыхтоўцы і правядзенні Вялікай Кастрычніцкай соцыялістычнай рэвалюцыі ў Расіі.

Ленін лічыў, што Парыжская Комуна ёсць «першы сусветна-гістарычны крок у развіцці дыктатуры пролетарыята, а савецкая ўлада — другі».

Справа, за якую змагаліся камунары, знайшла сваё ўвасабленне ў рускім рэвалюцыйным руху, які ў кастрычніку 1917 г. атрымаў перамогу над кіраўніцтвам вялікіх правадыроў пролетарскай рэвалюцыі — Леніна і Сталіна.

Сучасны французскі рабочы клас, несучы сцяг сваіх братоў-камунараў, узмацняе барацьбу супроць здраднікаў народа — правых соцыялістаў. Працоўныя Францыі ўключыліся ў актыўную барацьбу за эканамічнае і палітычнае вызваленне ад капітала.

Барацьба за мір ахапіла цяпер шырокія масы працоўных. У радах Міжнароднай дэмакратычнай федэрацыі жанчын налічваецца больш 90 мільёнаў членаў ад 60 краін. Міжнародны жаночы рух стаў магутнай сілай лагера дэмакратыі і міру. У авангардзе гэтага руху ідуць жанчыны вялікага Савецкага Саюза і краін народнай дэмакратыі.

Жанчыны капіталістычных і каланіяльных краін выступаюць супроць вайны, супроць беспрацоўя, галечы, бяспраўя, за мір, за жыццё, за шчасце сваіх дзяцей.

Подзвіг Раймонды Дзбен.

Малюнак В. Гараева.

З ВОПЫТУ РАБОТЫ ДЭЛЕГАЦКІХ СХОДАЎ

ПІСЬМЫ З ІВАЦЭВІЧАЎ

ВЫРАСЛІ ІНТАРЭСЫ ЖАНЧЫН

Раней, бывала, мы толькі і чулі: курыца не птушка, баба не чалавек. Якія-б пытанні ні абмяркоўвала вёска, з думкай жанчыны ніхто не лічыўся, а цяпер мы — актыўная сіла ў калгасе.

Змяніўся круг пытанняў, якімі цікавяцца нашы калгасніцы. Раней збіраўца, бывала, гарбузікі лузаць. Увесь вечар пралузаюць, у хаце на смецяць, а ўсе размовы каля аднаго круцяцца — хто за каго замуж збіраецца. Або ля калодзежа сыйдуцца і давай небыліцы расказваць.

Зараз нашы жанчыны час на пустых размовы не трацяць. Дэлегацкі сход арганізуе для іх лекцыі і даклады па розных пытаннях: «Жанчыны ў барацьбе за мір», «Вялікія будоўлі камунізма», «Жыццё і дзейнасць таварыша Сталіна», «Аб бягучым моманце» і інш. Уся работа схода вядзецца па плану. Дэлегаткі вырашаюць вытворчыя пытанні: аб зборы мясцовых угнаенняў, аб рабоце калгасніц, аб павышэнні ўраджайнасці.

Да веснавой сяўбы дэлегаткі арганізавалі збор мясцовых угнаенняў. Усю вёску разбілі на ўчасткі. Ужо

сабралі вялікую колькасць попелу, курынага памёту.

Дэлегаткі абследвалі санітарны стан двароў і патрабавалі, каб домаўладальнікі захоўвалі чыстату. Зімой жанчыны займаюцца ў агразоатэхнічным гуртку, наведваюць гурток палітграматы. Раз у тыдзень працуе гурток кройкі і шыцця, у якім вучыцца 16 калгасніц. Заняткі вядзе дэлегатка Вольга Паўлаўна Вяслоўская.

Вечарам у нас шматлюдна ў хаце-чытальні. Калгасніцы часта яе наведваюць. Тут можна пачытаць свежую газету, часопіс, паслухаць радыё.

Хіба раней сялянка вучылася, пікавілася чым-небудзь акрамя свайго дома? Усе вечары, бывала, праводзіла за прасніцай і не ведала, як ідзе жыццё за яе вёскай.

У калгасе пры савецкай уладзе выраслі інтарэсы жанчыны, расшырыўся яе кругазор.

С. СЛОМЕНІК,

старшыня дэлегацкага схода калгаса «Большэвік».

ДЭЛЕГАТКІ

Шматгранную работу праводзіць дэлегацкі сход пры Івацэвіцкім леса-заводзе № 13. У яго складзе 20 лепшых работніц. Старшыня схода — дэпутат абласнога Савета, стаханаўка Вольга Андрэеўна Гойшык.

Актывісткі дапамагаюць профсаюзнай арганізацыі паліпшаць умовы працы рабочых, павышаць яе прадукцыйнасць.

Дэлегаткі вядуць вялікую агітацыйна-масавую работу. Да кожнага цэха прымацаваны жанчыны-агітатары.

Без удзелу дэлегатак не праходзіць ні адно мерапрыемства на вытворчасці. У дні падрыхтоўкі да зімы дэлегаткі абышлі кватэры заводскіх рабочых і інтэрнаты. Пытанне аб рамонце паставілі перад дырэкцыяй завода. Дзякуючы ўмяшанню дэлегатак кватэры рабочых былі своєчасна адрамантаваны. Работніцы, якія там жывуць, атрымалі новыя простыні, байкавыя коўдры, матрацы. Інтэрнаты забяспечаны палівам.

Дэлегаткі паказваюць прыклад у рабоце. Многія з іх стаханаўкі. Еў-

дакія Дземянчанка, Клаўдзія Гайдучова, Зінаіда Печань дэтэрмінова выканалі гадавыя нормы. Імёны іх занесены на Дошку гонару.

Дэлегаткі з'яўляюцца ініцыятарамі барацьбы за эканомію сыравіны. Станочніца Раіса Зайцава і бракер Мар'я Бныпін унеслі рэцыналізатарскія прапановы па раскрою, распрацоўцы сыравіны, перапрацоўцы адыходаў. Па іх прапанове цэх адзін дзень працаваў на эканомленай сы-

равіне і даў 15 кубаметраў якаснай прадукцыі. У наступным месяцы цэх працаваў два дні на эканомленай сыравіне.

Сваёй актыўнасцю, вытворчымі поспехамі дэлегаткі заслужылі прызнанне і павагу ўсяго калектыва. Дырэкцыя завода дапамагае вытворчаму росту дэлегатак. Так, работніца Мар'я Бныпін вылучана бракерам, станочніца Мар'я Саніковіч — змен-

ным майстрам, работніца Тамара Кузьміцкая — бракерам.

Дэлегаткі павышаюць свой палітычны ўзровень у палітшколе. Дэлегаткі сход пры Івацэвіцкім леса-заводзе стаў сапраўднай школай палітычнага выхавання, крыніцай вылучэння жанчын на кіруючую работу.

М. БАГАЙЧУКОВА
Брэсцкая вобласць

✓ Яны з таварыства „КАЛГАСНІК“

Жэні Рабікавай 16 год. Гэта ху-дзенькая дзяўчынка з цёмнарусымі косамі і задумлівымі вачыма. У размо-ве здаецца сарамлівай, нават баяз-лівай, але ў спаборніцтвах рухі на-бываюць рэзкасць і дакладнасць, по-гляд становіцца зоркім, а ў кутках яшчэ па-дзіцячаму прыпухлага рота праразаюцца валявыя складачкі. Пе-рамагчы, перамагчы ва што-б там ні стала!

Яшчэ ў Бораўскай сярэдняй школе Жэня пачала займацца спортам. Цяпер працуе ў род-ным калгасе «Савецкая Бела-русь», што пад Полацкам. З малочна-таварнай фермы яна возіць малако на дзяр-жаўны прыёмачна-нарыхтоўчы пункт. Свой вольны час пара-нейшаму аддае спорту. Мала-дой калгасніцы асабліва палю-біўся лыжны бег — плаўнае слізганне па вузкай лыжні ў пушыстым снежным пакрове, калі цела нібы траціць вагу, а кусты самі нясуцца насустрач, ветліва ківаючы срэб-нымі галінкамі.

На абласных спаборніцтвах сельскіх лыжніц Жэня выйшла пераможцай у бегу на 10 кіло-метраў. Нядаўна ў Віцебску праходзілі першыя рэспублі-канскія спаборніцтвы лыжні-каў новага спартыўнага таварыства «Калгаснік». Разам з мацнейшымі сельскімі спарт-сменамі Жэня абараняла чэсць Полацкай вобласці. Са-мая юная ўдзельніца спабор-ніцтваў, яна паказала высокі клас тры разы: у лыжнай эста-феце, дзе адной з першых прайшла свой этап у 5 кіло-метраў; у бегу на 8 кіломет-раў, дзе заняла другое месца, выканаўшы нармату першага разрада Усесаюзнай спартыў-най класіфікацыі; перамагла ў слаламе, больш цяжкім відзе лыжнага спорту — скарасным горным спуску з перашкодамі, які патрабуе ад спартсменкі вялікай смеласці, уладання спартыўнай тэхні-кай, хуткай каардынацыі ўсіх рухаў.

Любоў Бурдыка зусім непадобна на Рабікаву. Яна сталей, вышэй, лад-на збітая, з шырокімі плячамі, з ру-мянцам ва ўсю шчаку. Яна часта і ад душы смяецца, адкрываючы роў-ныя, асляпляльна белыя зубы.

«Спартыўная кар'ера» Любы Бур-дыка пачалася ў 1945 годзе на раён-ных спаборніцтвах у Плешчаніцах, дзе дзяўчына, скончыўшы сямігодку і курсы медыцынскіх сяцёр, працава-ла ў аптэцы. Спартыўныя навукі, набытыя яшчэ ў школе, прыродная фізічная сіла, вынослівасць і вялікая ўпартасць у дасягненні мэты дапа-маглі яшчэ нявопытнай спартсменцы

Надзея Бародзіч — адна з мацнейшых калгас-ных лыжніц рэспублікі. Фото М. Мінковіча

заяць першае месца сярод лыжніц Плешчаніцкага раёна.

Пяць год Бурдыка нязменна ўдзель-нічае ў спаборніцтвах сельскіх лыж-ніц і лёгкаатлетак. У 1948 годзе яна закончыла шасцімесячныя курсы трэ-нёраў пры Беларускай дзяржаўнай інстытуце фізічнай культуры і ўжо другі год вядзе ўрокі фізічнага вы-хавання ў Сенецкай сямігадовай шко-

ле. У сельскай настаўніцы каля 200 вучняў. Некаторыя з іх — Аляксандр Баравік, Мар'я Вярбіцкая, Нікалай Карніловіч — у раённых і абласных спаборніцтвах выканалі трэці разрад спартыўнай класіфікацыі па лыжах. Сама Бурдыка мае першы разрад па лыжнаму спорту і другі па лёгкай атлетыцы.

Калі выйшла ў свет пастанова Со-вета Міністраў і ЦК КП(б) Беларусі аб арганізацыі добраахвотна-га спартыўнага таварыства «Калгаснік», Любоў Бурдыка прыняла дзейны ўдзел у ства-рэнні фізкультурнага калектыва пры калгасе імя Гастэла Сенецкага сельсавета. Зараз калектыву налічвае больш 70 чалавек. Бурдыка кіруе занят-камі лыжнай секцыі.

Самая блізкая сяброўка Любы Бурдыка — сельская на-стаўніца Надзея Бахановіч. Яны амаль аднагодкі з аднолька-вым стажам выкладчыцкай ра-боты. Толькі Надзея закончыла не трэнерскія курсы, а Мінскі тэхнікум фізічнай культуры. Яна таксама лыжніца-перша-разрадніца і нязменна займае вядучае месца ў спаборніцтвах. І на гэты раз — на лыж-ным пяршынстве таварыства «Калгаснік» — Надзеі Бахановіч належыць першае месца ў бегу на 8 кілометраў. Яна пра-бегла гэту дыстанцыю за 40 хвілін 20 секунд і выйграла другое месца ў слаламе.

У спартыўным свеце Бела-русі добра вядома таксама імя Надзеі Бародзіч — загадчыцы хаты-чытальні калгаса імя Сталіна Марілеўскага раёна. Раён славіцца сваімі лыжні-камі і лыжніцамі. Надзея Баро-дзіч — адна з лепшых. Дзяўчы-на паспявае летам працаваць на калгасных палях, а зімой вучыцца ў вясёльнай школе.

Сёлета заканчвае 10 клас.

На спаборніцтвах сельскіх лыжні-каў Беларусі Надзея Бародзіч зава-вала званне чэмпіёнкі рэспублікі. І ў гэтым годзе яна бегае не горш. Яна не толькі добрая спартсменка, але і адна з лепшых грамадскіх работніц у сваім Цішкаўскім сельсавеце; ка-рыстаецца ўсеагульнай павагай кал-гаснікаў. Вось чаму яе выбралі сак-

ратаром комсамольскай арганізацыі калгаса імя Сталіна і мясцовай школы. Надзя стараецца прывіць моладзі любоў да фізічнай культуры і спорту. Нядаўна яна разам з выкладчыкам школы Шаўковым арганізавала матчавую сустрэчу лыжнікаў двух калгасаў Магілёўскага раёна — імя Сталіна і «Комінтэрн». Абодва калгасы славяцца сваімі добрымі спартыўнымі традыцыямі. І хоць сустрэчу выйгралі комінтэрнаўцы, Надзя і яе таварышы не палі духам. Яны збіраюцца паўтарыць спаборніц-

твы двух калгасаў летам — на гэты раз на лёгкай атлетыцы.

Калі ў вёсцы Баронікі пад Віцебскам па высокім дрэўку ўзвіўся блакітны з чырвонай палоскай, упрыгожаны эмблемай з залатымі каласамі сцяг таварыства «Калгаснік», шмат лыжнікаў і лыжніц прайшлі па адзначаных чырвонымі сцяжкамі дарожках. Добрыя спартыўныя вынікі паказалі 17-гадовая комсамолка-калгасніца Валя Сідзіна з калгаса «Шлях да соцыялізма» Багушэўскага раёна, якая выпрацавала ў мінулым

годзе 250 працадзён, займаючыся адначасова ў вячэрняй сярэдняй школе; Зіна Казлоўская з фізкультурнага калектыва калгаса імя Чкалава Пліскага раёна, якая працуе настаўніцай, і іншыя.

Памераўшыся сіламі ў спартыўнай барацьбе, удзельніцы спаборніцтваў раз'ехаліся па родных калгасах, каб і ў штодзённай стаханаўскай працы, і ў спорце ўдасканалваць свае дасягненні, высока несці званне спартыўнага таварыства «Калгаснік».

Вера ЛАУТ.

Прачытайце гэту кнігу

„ЖАТВА“

(кніга, удастоеная Сталінскай прэміі 1-й ступені)

Маладая пісьменніца, вядомая да гэтага часу сваімі нарысамі аб жыцці пасляваеннай калгаснай вёскі, Галіна Нікалаева выступіла з першым буйным творам «Жатва»¹. Новы раман з кароткай, лаканічнай назвай звярнуў на сябе ўвагу чытачоў, палюбіўся ім.

У чым асноўныя вартасці рамана? Дзе прычына яго поспеху?

Асноўная адзнака новай кнігі — яе праўдзівасць, высокая ідэйнасць, багацце думак, уменне аўтара ўвасобіць добрую ідэю ў жывых, хваляючых мастацкіх вобразах.

Пісьменніца добра ведае сучасную калгасную вёску, бачыць перспектывы яе далейшага ўздыму, верыць у вялікія творчыя сілы народа, якія ва ўмовах савецкага ладу маюць неабмежаваны прастор для свайго росту і развіцця. Аўтар рамана ўмее асобнымі штрихамі стварыць яркія чалавечыя характары, паказаць, як раскрываецца чалавек у штодзённай працы, у дзеянні, як ён мужае духоўна разам з ростам свайго калектыва, неад'емнай часткай якога з'яўляецца.

Як і ў кожным сапраўдным мастацкім творы, агульназначымае, важнае, грамадскае ў рамане «Жатва» раскрываецца праз жыццё і лёс асобнага чалавека, праз яго псіхалогію і побыт.

Такім агульназначымым і першаступенным для ўсіх герояў рамана

з'яўляецца натхнёная калектывная праца, няспынны рух наперад, барацьба за чэсць свайго калгаса, раёна, пачуццё партыйнасці, адчуванне новага ў жыцці.

Асноўная сюжэтная лінія рамана развіваецца проста, без усякага разліку на знешнюю займальнасць.

Выздаравеўшы пасля цяжкага ранення, прыязджае ў свой родны калгас камуніст Васіль Бортнікаў. Першы доўгачаканы дзень дома не прынёс яму радасці: калгас «Першае Мая», яго калгас — самы адстаючы ў раёне. На вайне загінулі лепшыя арганізатары і працаўнікі, у тым ліку ўсімі паважаны былы старшыня калгаса. Цяжкія ваенныя год адбіліся на агульным стане гаспадаркі і на настроі людзей. Асабісты лёс Бортнікава ўскладняецца тым, што яго жонка Аўдоцця, атрымаўшы пасля доўгага чакання вестку, што муж яе загінуў, прымае ў дом люблага для яе чалавека Сцяпана Мохавя.

Васіля Бортнікава выбіраюць старшынёй калгаса. Перад ім паўстаюць велізарнай важнасці задачы: узняць калгас, вярнуць людзям часова страчаную веру ў свае сілы, наладзіць правільны, добры рытм у працы, узнімаць свядомасць калгаснікаў. Пачынаюцца ў калгасе цікавыя, поўныя творчасці будні, адзначаныя барацьбой усяго калектыва на чале з сельскай партыйнай арганізацыяй за ўздым калгаса, за выхад яго на адно з першых месц у раёне. І ў гэтых напружаных, поўных светлай чалавечай радасці і працы буднях раскрываецца лепшыя якасці людзей, іх творчы дух, іх таленавітасць.

Таленавітых людзей у рамане

многа, яны растуць і з кожным днём заяўляюць аб сабе. Таленавітым арганізатарам, сапраўды новым чалавекам калгаснай вёскі з'яўляецца старшыня калгаса Васіль Бортнікаў; ініцыятыўным партыйным кіраўніком, выдатным знаўцай людзей выступае сакратар Угрэнскага райкома партыі Андрэй Пятровіч Стральцоў, які ўмее быць чулым і патрабавальным, ставіць перад раёнам усё новае і новае задачы.

Пісьменніца стварыла ў рамане многа яркіх характараў, з індывідуальнымі, толькі ім уласцівымі рысамі праяўлення сваёй унутранай сутнасці. Вось перад намі працавіты, чэсны, з вялікай і светлай душой мудры стары Кузьма Бортнікаў; юны, крыштальна чысты комсомолец Алёша Бярозаў; вечна заклапочаная, мяккая, рамантычная настаўніца Лена; бойкая, свавольная, таленавітая ў працы Фроська; удумлівы, шпарка растучы ў сваёй свядомасці Пётр; маладая, прывабная, захопленая рытмам дружнай калгаснай працы Валенціна — калгасны аграном, сакратар сельскай партыйнай арганізацыі, якая ўмее працаваць з аганьком, з азартам, умее зрабіць партыйную арганізацыю «з першых-жа крокаў сілай патрабавальнай, сілай, якая падначальвае».

Яркімі рысамі абмаляваны і вобразы людзей, якія займаюць у рамане другараднае месца, але таксама адлюстроўваюць жыццё калектыва, яго няспынны рост. Ціхая, непрыкметная Ксюша становіцца знатнай даяркай; трактарыстка Насця Агароднікава становіцца вядомай ва ўсёй вобласці, любіміцай у калгасе.

Адно з асноўных месц у рамане займае вобраз Аўдоцці Бортнікавай,

¹ Г. Нікалаева. «Жатва», часопіс «Знамя» №№ 5, 6, 7 за 1950 г.

простаі рускай жанчыны, самаадданаі у працы, глыбокай і паэтычнай у сваіх пачуццях. Перад намі праходзіць яе юнацтва, першая вялікая любоў да Васіля. І ўжо тут, у паводзінах гераіні, у яе словах і думках мы бачым асноўныя задаткі нязвычайнага жаночага характару, які потым разгорнецца магутна і самабытна.

Рухавая, даверлівая, прастадушная Дуня, «вашчурка», як жартаўліва называў яе Васіль, хутка расквітнела, вырасла на вачах, смела ідучы насустрач радасці першага кахання.

«У яе быў рэдкі талент шчасця, уласцівы людзям чыстасардэчным і працавітым» — так гаворыць аб ёй пісьменніца. І гэтая радасць ішла ў Аўдоцці не ад малой патрабавальнасці да жыцця, не ад прымітыўнасці яе натуры, а, наадварот, ад усведамлення сваёй унутранай сілы, ад унутранай, арганічнай патрэбнасці шчасця і святла.

Прышоўшы ў дом Бортнікавых, маладая жанчына спачатку трапляе ў залежнасць ад прагнай і ўладарнай свякроўкі-мачыхі Сцепаніды. Непасільная хатняя работа на вялікую сям'ю, адарванасць ад працы ў калгасе, ад калектыва, адсутнасць духоўнага адзінства з Васілём засмучалі першыя гады яе замужства. Аўдоцця адчула, што яна пачынае адставаць, ператварацца ў нікчэмны прыдатак мужа, у якога няма аб чым з ёю нават пагаварыць, не можа знайсціся «ўзаемнай размовы». Аўдоцця імкнецца на шырокі прастор з гэтага замкнутага, вузкага свету, ірвецца да самастойнасці, да актыўнага ўдзелу ў грамадскім жыцці і раскрываецца ў ім ва ўсёй складанасці сваёй душы, ва ўсёй цэльнасці і таленавітасці сваёй натуры. Яе асабістае пачуццё праходзіць праз суровыя выпрабаванні, сумненні, часовы разлад з Васілём. Пісьменніца з вялікім тактам раскрывае складанасць дум і адчуванняў сваёй гераіні, суровую праўду яе жыцця:

«Бываюць-жа такія бабы, — думае Аўдоцця, — што смеючыся сходяцца і расходзяцца, з адным, з другім, трэцім. А я як прыпаялася да чалавека, дык толькі з ім сам можна адарваць. Мне-б жыць з адным да сканання, а якраз на мяне прыпаў такі лёс. Да Сцепаніцы? Дык-жа і Вася родны мне. Як ні павярніся, — усё з адным жыць, другога ў памяці трымаць. Бываюць такія, якія іграючы так умеюць, а я то хіба здолею? Я ўся

У Мінску адбылася рэспубліканская нарада сакратароў первічных партыйных арганізацый калгасаў.

На здымку — група ўдзельніц нарады (злева направа): Д. Л. Патапанка (калгас імя Суворова Лоеўскага раёна Гомельскай вобласці), В. М. Варончанка (калгас імя Кагановіча Заслаўскага раёна Мінскай вобласці), В. Б. Фёдарова (калгас імя Варашылава Васілевіцкага раёна Палескай вобласці), Д. А. Марыкіна (калгас «Ленінскі шлях» Карэліцкага раёна Баранавіцкай вобласці), А. І. Гузюка (калгас «Перамога» Кобрынскага раёна Брэсцкай вобласці) і Е. А. Макарава (калгас «Чырвоны Кастрычнік» Стрэшынскага раёна Гомельскай вобласці).

Фото С. Капелькі і Ф. Чаховіча (БЕЛТА)

тут, дзе ступіла. На якім беразе мая правая нага, на тым і левая. Што-ж мне рабіць? Адной-бы мне жыць!..»

Аўдоцця праходзіць доўгі шлях мужнай барацьбы за сваё шчасце, за шчасце сваёй сям'і, якое, прайшоўшы праз выпрабаванні, становіцца моцным і трывалым. Поўнае, сапраўднае шчасце жыцця прыходзіць да Аўдоцці ў сувязі з яе ідэйным ростам, з раскрыццём яе талентаў у працы.

Пабыўшы на спецыяльных курсах, несучы ў сабе шчырае жаданне дабіцца пастаўленай мэты, Аўдоцця становіцца лепшай работніцай у калгасе, вопытнай загадчыцай жылёлагадоўчай фермы, вядомай у раёне. Яна вучыць і выхоўвае моладзь, дае разумныя парады на сходах, старанна вучыцца на палітзанятках, адчувае вялікую радасць духоўнага росту, штодзённага ўздыму да новых вышынь. Яе шлях ляжыць у партыю, і гэта зусім законамерна: сама логіка жыцця, яе цяга да лепшага, да светлага падказалі ёй гэты шлях.

Паказваючы сваю гераіню ў дзеянні, раскрываючы яе багаты духоўны свет, пісьменніца часта звяртаецца і да непасрэднай характарыстыкі асноўных рыс яе прывабнага аблічча.

«Цяпер неабходна было і вучыць

людзей, і расціць з іх арганізатараў, і захапляць іх сваімі планами, і ператвараць іх у сваіх памочнікаў. Аўдоцці дапамагала яе нязменная пастойлівасць і здольнасць аддаваць усю сябе той справе, якую яна рабіла. Яна нічога не ўмела рабіць напалавіну — гэта было асноўнай рысай яе характару».

Мова Аўдоцці, спосаб выказваць свае думкі ў пачатку рамана і ў канцы яго характарызуюць духоўны і псіхалагічны рост гераіні.

Аўдоцця Бортнікава — гэта тыповы і праўдзівы вобраз жанчыны-калгасніцы нашага часу, таленавітай і настойлівай, мужнай і гордай, жанчыны з развітым пачуццём уласнай чалавечай годнасці, з няспынным імкненнем да ведаў, да новага, з моцным пачуццём партыйнасці ў сваіх адносінах да грамадска-карыснай работы і ў паводзінах.

Паказ творчай працы, якая прыносіць радасць і раскрывае невычэрпныя крыніцы энергіі, няспыннага росту свядомасці савецкіх людзей — вось асноўныя тэмы цікавага, хваляючага рамана Галіны Нікалаевай, кнігі, якая з'яўляецца бяспрэчнай удачай аўтара і будзе прачытана ўсімі з вялікай цікавасцю.

Марыя БАРСТОК,
кандыдат філалагічных навук.

Т. Г. ШЭЎЧЭНКА (1814—1861)

10 сакавіка гэтага года споўнілася 90 год з дня смерці выдатнейшага украінскага кабзара-дэмакрата Тараса Грыгор'евіча Шэўченка.

Памёр Шэўчэнка ва ўзросце 47 год, з якіх 24 быў прыгонным, 10 адбыў ссылку і менш 13 прабыў на волі, аб якой марыў усё жыццё...

Біяграфія Т. Г. Шэўченка

тыпова для ўсяго прыгоннага сялянства, для самой скатаванай царызмам Украіны. Не выпадкова, што праз усю яго творчасць чырвонаю стужкай прайшла палымая любоў да Радзімы, да працоўнага народа і нянавісьць да царызма.

Нарадзіўся Т. Г. Шэўчэнка ў 1814 г. у сяле Морыца. Бацькі цэлымі днямі працавалі на памешчыка, а дома за дзецьмі, поўгалоднымі і поўраспанутымі, даглядала старэйшая сястра Катра. Уражлівы Тарас на ўсё жыццё запамніў «рай» мужычай хаты:

«За што, не знаю,
назваюць

Мужыччу хату божым
раем...

Там, ў хаце, мучыўся і я,
І першая сляза мая
Там пралілася! І не знаю
Ці знойдзеца ў бога зло
Каб ў хаце гэтай не
жыло?

А хату раем
назваюць!...

А калі памерла маці, 9-гадовага хлапчука аддалі да дзячка. Уся навука Тараса заключалася ў самай цяжкай і бруднай працы, у лаянцы і пабоях. «Гэты першы тыран, на якога я спатыкнуўся ў маім жыцці, пасяліў ва мне на ўсё жыццё глыбокую агіду да ўсякага гвалту аднаго чалавека над другім», — успамінаў пазней Шэўчэнка. Ад дзячка-п'яніцы ён трапіў да

дзячка-маляра. У таго было не лепш. Тарас уцёк у вёску і наняўся ў пастухі. Пасучы вясковых свіней і авечак, ён з захапленнем чытаў кніжку, украдзеную на развітанне ў дзячка. Захапленне чытаннем і жывапісам прывяло яго ў пакоі памешчыка Энгельгардта. Тараса паслалі на кухню, дзе ён быў на пасылках у кухара.

Упраўляючы маёнткам, заўважыўшы мастацкія здольнасці хлопчыка, рашае паслаць яго «падвучыцца» ў Вільна. У 1832 г., пасля доўгіх упрошванняў, Энгельгардт, нарэшце, згадзіўся аддаць свайго «казачка» вучнем на 4 гады да майстра жывапіснага і малярнага цэха.

Тут Тарас пачаў пісаць свае першыя вершы. Тут адбылося і шчаслівае знаёмства маладога Шэўченка з паэтам Жукоўскім і мастаком Брулавым, якое мела рашаючае значэнне ў яго жыцці. Яны выкупілі Шэўченка на волю. Брулаў намяляваў партрэт Жукоўскага. Партрэт быў ацэнены ў 2500 руб. (цана, якую назначыў за выкуп Энгельгардт) і разыграны ў латарэю.

Далейшыя гады жыцця Шэўченка працякалі ў напружанай працы. Заняткі жывапісам самі па сабе адыйшлі ў бок, і грамадскасці Шэўчэнка стаў шырока вядомы не як мастак, а як паэт-дэмакрат. За рэвалюцыйныя матывы і адкрыты пратэст супроць царскага самадзяржаўя (паэма «Сон», «Гайдамакі», «Каўказ» і інш.), а таксама за ўдзел у «Кірыла-Мефодыеўскім брацтве» Т. Шэўчэнка ў канцы 1846 г. быў арыштаваны і пасаджаны ў турму, а затым адданы ў салдаты і сасланы ў Оренбургскую губерню «з забаронай пісаць і рысаваць».

Турботы сяброў аб адмене прысуду толькі ў 1857 г. закончыліся поспехам, і вялікі паэт атрымаў дазвол вярнуцца ў Пецярбург. Падарозе яму наладжваліся ўрачыстыя сустрэчы. Народ любіў паэта і радаваўся яго вызваленню.

Не глядзячы на страчанае здароўе, Т. Г. Шэўчэнка зноў з запалам бярэцца за піро. Але за ім неадступна сочыць ахранка. Так да канца жыцця, будучы вызваленым ад прыгону і салдатчыны, Т. Г. Шэўчэнка па

сутнасці застаўся на волі нявольнікам.

Толькі пры савецкай уладзе неўміручыя творы вялікага кабзара загучалі над краінай ва ўвесь голас.

Толькі савецкі народ пашапраўднаму ацаніў значэнне Шэўчэнка і паставіў яму вечны помнік любові і павагі.

Н. Е. ЖУКОЎСКІ— бацька рускай авіяцыі (1847—1921)

Нікалай Егоровіч Жукоўскі — вялікі патрыёт, асноўнапаложнік авіяцыйнай навукі не толькі ў Расіі, а і ва ўсім свеце, — за выдатныя заслугі перад радзімай быў ахарактарызаваны В. І. Леніным у спецыяльным дэкрэце Савета Народных Камісараў 3 снежня 1920 года як «бацька рускай авіяцыі».

Яшчэ ў канцы XIX стагоддзя перад вучонымі ста-

яла пытанне: ці можа лятаць чалавек? Рускія вучоныя адказвалі станоўча. Д. І. Мендэлееў, напрыклад, пісаў, што магчымасць лятаць на апаратах, якія цяжэй за паветра, «указваецца самой прыродай: птушка цяжэй паветра — ёсць аэрадынам» — г. зн. самалёт.

Замежныя вучоныя даказвалі адваротнае.

Апошнія дзесяцігоддзе мінулага века азнаменавалася нараджэннем першых навуковых прац рускага вучонага Н. Е. Жукоўскага, прысвечаных авіяцыі: «Да тэорыі лётання» (1890), «Пра лунанне птушак» (1891), «Пра найвыгаднейшы вугал нахілу аэраплана» (1896). Яны адыгралі выключную ролю ў развіцці авіяцыйнай навукі. Упершыню ў свеце Жукоўскі тэарэтычна абгрунтаваў магчымасць ажыццяўлення «мёртвай пятлі».

Даследванне «Пра лунанне птушак» таксама было першай у сусветнай навуцы працай, якая дала прынцыпы палёту самалёта і заклала асновы аэрадынамікі.

Упершыню ў свеце Жукоўскі заснаваў аэрадынамічныя лабараторыі і інстытут. Ён жа стварыў і класічна распрацаваў тэорыю двух асноўных элементаў: крыла і вінта. І да гэтага часу ва ўсім свеце вінты праектуюцца і будуцца па віхравой тэорыі, распрацаванай Н. Е. Жукоўскім.

Усе яго доследы заўсёды апярэджвалі зарубезных вучоных. Апублікаваны Жукоўскім у 1912 г. курс лекцый «Тэарэтычныя асновы паветраплавання» таксама з'явіўся першым у свеце стройным выкладам тэорыі паветраплавання.

Заслугі Н. Е. Жукоўскага перад Радзімай нязмерны. Аднак царскі ўрад, не зацікаўлены ў яго адкрыццях, заўсёды адмаўляў яму нават у самай мізэрнай грашовай дапамозе для пастаўкі доследаў.

Знаходзіліся скептыкі, якія не верылі ў яго пачынанні. Яшчэ ў 1898 г. на Х з'ездзе рускіх даследчыкаў прыроды і ўрачоў у Кіеве Жукоўскі так адказаў на недавер'е да яго навуковых доследаў: «Праўда, чалавек не мае крылляў і ў адносінах вагі свайго цела да вагі мускулаў ён у 72 разы слабей птушкі; праўда, ён амаль у 1000 раз цяжэй паветра, тады як птушка цяжэй паветра толькі ў 200 раз. Але я думаю, што ён паляціць, апіраючыся не на сілу сваіх мускулаў, а на сілу свайго розуму».

І прарочыя словы вялікага вучонага здзейсніліся. Сіла розуму высокая ўзнесла рускіх людзей. Вялікія прасторы сухазем'я, вады і паветра перасталі быць для іх таямніцай.

Паходжанне вялікадзя і яго класавая сутнасць

Паводле тлумачэнняў хрысціянскіх царкоўнікаў, вялікдзень быў устаноўлены ў сувязі з важнымі падзеямі «ў жыцці і дзейнасці» хрыста. Гэтыя «падзеі», апісаныя ў евангеліях, былі нібыта пакладзены ў аснову той рэлігійнай цэрамоніі, якая пачынаецца са страсной сядзімцы і канчаецца велікодным богаслужэннем.

З падобнымі сцверджаннямі ніяк нельга згадзіцца. Не кажучы ўжо аб поўнай неймавернасці ўваскрасення і ўзнясення на неба, хрыстос як асоба яўна не існаваў. Аб гэтым зусім бясспрэчна сведчыць як поўнае маўчанне аб Ісусе ўсіх тагочасных гісторыкаў, так і рад супярэчнасцей і недарэчнасцей у расказах аб яго жыцці, прыведзеных евангелістамі. Хрысціянства склалася з мноства элементаў, галоўнейшымі з якіх былі старажытна-ўсходняя рэлігія і грэка-рымская ідэалістычная філасофія.

Першыя святы з'явіліся ў тую далёкія ад зараджэння хрысціянства часы, калі людзі жылі яшчэ ва ўмовах першабытна-абшчыннага ладу. Слабасць і страх першабытнага чалавека перад сіламі прыроды, няведанне яе законаў, няўменне выкарыстаць іх і спарадзілі рэлігію з яе верай у розныя звышнатуральныя істоты, багоў, духаў, якімі фантазія чалавека багата насяліла прыроду.

Першабытны чалавек верыў, што патрэбна ўлітасціўляць грозных багоў і духаў, каб адхіліць ад сябе розныя няшчасці — голад, хваробы, смерць. Дні ўлітасціўлення былі старажытнымі святамі.

У выпрацоўцы абрадавай сутнасці хрысціянскага вялікадзя значную ролю адыгралі культы старажытна-ўсходніх багоў урадлівасці. Языцкія сказанні аб гэтых багах аказалі вялікі ўплыў на выпрацоўку вобраза хрысціянскага «спасіцеля», казак аб яго нараджэнні, пакутах, смерці, уваскрасенні, ўзнясенні на неба.

На Русі хрысціянскі вялікдзень зліўся з мясцовым веснавым святам славян, якія адзначалі важны момант у падрыхтоўцы да земляробчых работ.

Характарызуючы корані рэлігійных уяўленняў, В. І. Ленін пісаў: «Рэлігія ёсць адзін з відаў духоўнага гнёту, які ляжыць скрозь і

ўсюды на народных масах, задаўленых вечнай работай на другіх, нястачай і адзіноцтвам. Бяссілле эксплуатаемых класаў у барацьбе з эксплуатаатарамі таксама непазбежна параджае веру ў лепшае загробнае жыццё, як бяссілле дзікуна ў барацьбе з прыродай параджае веру ў багоў, чарцей, у чуды і да т. п. Рэлігія ёсць опіум народа».

У дні рэлігійных свят царкоўнікі імкнуцца ўваскрасіць забабоны, якія не маюць сацыяльных караняў у краіне сацыялізма. Асабліва гэта адносіцца да вялікадзя. Таму спынімся на яго класавай сутнасці.

Ужо дзікунскія святы былі глыбока рэакцыйнымі, бо адцягвалі веруючых ад аўладання законам прыроды, замацоўвалі ўсведамленне бяссілля перад неіснуючымі багамі.

Асабліва ўзмацняецца рэакцыйная роля рэлігіі ў эпоху пашырэння хрысціянства. Пропаведзь хрысціянства вельмі выгадна эксплуатаатарскім класам, бо заклікае прыгнечаных змагацца са сваімі «грахоўнымі страсцямі» замест барацьбы з прыгнятальнікамі. Асабліва шкодны ў палітычных адносінах велікодны лозунгі: «Друг друга абнімем», «Любіце ворагаў сваіх» і падобныя.

Ужо на зары свайго існавання хрысціянства пропаведзь пакорлівасці замацоўвала ўціск і зверскую эксплуатацыю працоўных мас.

У эпоху сярэднявекі як праваслаўная, так і каталіцкая цэрквы сваім аўтарытэтам імкнуліся ўмацаваць уладу феадалаў над занявоенымі сялянскімі масамі і гарадскімі рамеснікамі. Асабліва «праславілася» рымска-каталіцкая царква на чале з папай рымскім. Для барацьбы з прагрэсіўнымі дзеячамі яна стварыла «свяцейшую інквізіцыю» — царкоўны суд. Інквізітары жорстка распаўляліся з «ерэтыкамі», тысячамі спальваючы іх жыўцом на кастрах.

Зараджэнне капіталістычнай формы эксплуатацыі працоўных выклікала новыя формы рэлігійных вераванняў: кальвінізм, лютэранства, розныя дробныя секты. Капіталізм прымусяў усе існуючыя хрысціянскія цэрквы прыстасавацца да ўмоў капіталістычнага грамадства.

Хрысціянская ідэалогія любіла да ворагаў, усёпрабачэння і пакорлівасці пануючаму класу капіталістаў

і памешчыкаў ставіць мэтай адцягнуць рабочых і сялян ад рэвалюцыйнай барацьбы за сваё вызваленне, за звяржэнне капіталізма.

Асабліва шырока, у міжнародным маштабе, вядзе антысавецкую дзейнасць рымска-каталіцкая царква. Яна выступае заклікам ворагам не толькі першай у свеце сацыялістычнай дзяржавы працоўных — СССР, але і ўсіх свабодалюбных народаў свету. Папа, які прадаўся Уол-стрыту гэтак сама, як некалі прадаваўся Гітлеру і Мусаліні, стараецца апраўдаць крывавыя злачынствы фашызма, заклікае веруючых праявіць «хрысціянскую любоў» да іх злейшых ворагаў — ваенных злачынцаў, благаслаўляе амерыканскую інтэрвенцыю ў Карэі.

Аб антынароднай дзейнасці царкоўнікаў сведчаць нядаўнія працы англа-амерыканскіх шпіёнаў і дыверсантаў у свяшчэнніцкіх расах: каталіцкага кардынала Міндсенці ў Венгрыі, групы каталіцкіх папоў у Чэхаславакіі. Польшчы, групы пратэстанцкіх шпіёнаў у расах у Балгарыі. Аб гэтым жа сведчыць антынародная, здрадніцкая «дзейнасць» каталіцкіх епіскапаў, папоў і манахаў у Італіі, Францыі і іншых краінах.

Уся гэта банда наймітаў амерыкана-англійскага імперыялізма на чале з папай рымскім, які абвясціў адлучэнне ад царквы ўсіх камуністаў і спачувалючых сацыялізму, усіх барацьбітоў за мір паміж народамі, стаіць у першых радах падпальшчыкаў новай вайны супроць Савецкага Саюза і краін народнай дэмакратыі.

У нашы дні, калі свет раскалоўся на два лагеры, калі лагеру развязвання новай сусветнай вайны процістаіць лагер міру, дэмакратыі і сацыялізма на чале з магутным Савецкім Саюзам, велікодны лозунгі аб любові да ворагаў чалавечтва асабліва шкодныя.

Не хрысціянскае ўсёпрабачэнне амерыканскім і англійскім падпальшчыкам вайны, але іх выкрыццё, барацьба з імі з'яўляецца задачай працоўных СССР і ўсяго свету.

Савецкі народ будзе сваю светлую будучыню, імя якой камунізм. У гэтай мірнай творчай працы вялікае значэнне мае барацьба з перажыткамі капіталізма ў свядомасці людзей, адным з якіх з'яўляецца чуждая навуцы рэлігія.

В. ТАРАСЕНКА,
кандыдат гістарычных навук

У час АДПАЧЫНКУ

Здагадайцеся, каму належаць гэтыя радкі і з якога яны твору.

1. «Як набралася моцы
Матчына дачушка,
Паляцела да сонца
Пералётнай птушкай».
2. «Клічу вас я на пабеду,
Хай вам шчасцем свецяць дні,
Выразайце людзедаў,
Каб не стала іх і следу
На святой нашай зямлі».
3. «А ну, давай, брат, запрабуем,
Хоць на цікавасць пакаштуем,
Які тут сок на новым месце?»
4. «Партыя
— Я адзін з яе радавых».
5. «Не сумуй па мне, старая,
Будзь здарова, маці!
Вораг край наш разбурае —
Ці-ж сядзець мне ў хаце?»
6. «Магчыма, што не конь, а лёс
Праехаў праз дуброву?
Магчыма, мясячык з нябёс
Згубіў сваю падкову».
7. «Дні прайшлі, адшаласцелі зоры
На гарачых крыллях навалініц.
І пульс у радасць у прасторах,
Залатыя свецяцца агні».
8. «Захацеў пан Вашамірскі загадаць
камусьці даць дваццаць бізуноў —
голосу не мае, бо ўсе галасы зямлі
захаваны ў кулаку Сымонкі».
9. «— Эх, Андрэй, Андрэй, да чаго-ж
ты дажыў, да чаго-ж дастукаўся: ні
раздолля табе, ні жазлоў, ні пучэ-
вак...»
10. «Тут Іліко ўспомніў, што нехта
крычаў на балоце і клікаў, як зда-
лося, Тапурья».

КРАСВОРД

Па гарызанталі:

1. Вадкасць для засолкі прадуктаў.
6. Народная гульня.
9. Прыём стра-
вы.
10. Заплеценыя валасы.
11. Здоб-
нае пячэнне.
13. Слоўна-музыкальны
твор.
14. Яешня.
16. Абранне гала-
саваннем.
17. Шэраг буйных здарэн-
няў.
21. Настольнік.
22. Корм для
жывёлы.
23. Залежная краіна.
26. Напітак.
27. Жаданне.
28. Па-
чуццё.

Па вертыкалі:

1. Частка цела.
2. Кіраўнік парты-
занскага руху на Далёкім усходзе ў
час японскай інтэрвенцыі.
3. Сталіца
вялікай пролетарскай дзяржавы.
4. Від транспарту.
5. Выдатны савец-
кі вучоны.
7. Жанчына-матэматык.
8. Тканіна, якая ўжываецца ў меды-
цыне.
11. Грыб.
12. Адзел медыцы-
ны.
13. Літаратурны твор.
15. Гуль-
ня ў мяч.
18. Прыток Куры.
19. Спе-
цыяліст па даследаванні зямной ка-
ры.
20. Мінерал.
24. Частковая вы-
плата.
25. Радыеактыўны элемент.

КУЛІНАРЫЯ

Студзень з мяса і цялячых ножак

На 100 г мяса-мякаці — 100 г
цялячых ножак (без касцей), 3 г
жалатыну, 3 шклянкі вады.

Заліць ножкі халоднай вадой і
варыць 1½ гадзіны ў закрытай каст-
рулі, пасля чаго дабавіць мяса і ва-
рыць яшчэ 1 гадзіну.

Гатовае мяса дастаць з бульёну і
дробна зрубіць. У гарачы бульён да-
бавіць размочаны ў халоднай вадзе
жалатын, даць яму растварыцца,
працадзіць і змяшаць з рубленым
мясам.

Пасаліць па смаку, выліць у фор-
му, даць застыгнуць.

Кісель малочны

На 1 л малака — ½ шклянкі
цукру і 2 ст. лыжкі крухмалу.

У каструлю ўліць 3 шклянкі ма-
лака, загатаваць і дадаць цукар.
Крухмал развесці ў шклянцы халод-
нага малака або гатаванай халоднай
вады, уліць у кіпячае малако і, увесь
час памешваючы, гатаваць кісель на
працягу 5 хвілін на слабым агні.

Для араматы ў кісель, пакуль ён
яшчэ гарачы, можна дадаць ванільн,
4 — 5 кропель міндальнай эсенцыі
або знятую цёркай цэдру з лімона ці
апельсіна і добра перамяшаць. Раз-
ліць гарачы кісель у кубкі і астудзіць.
Перад падачай к сталу кісель
можна вылажыць з кубкаў на невя-
лікія талеркі.

ПАРАДЫ КАСМЕТОЛАГА

Чытачка нашага часопіса тав. Р.
звярнулася ў рэдакцыю з просьбай
расказаць аб дзеянні на скуру твару
і галавы касметычных прэпаратаў,
якія ёсць у продажы, а таксама аб
спосабах іх ужывання. Выкшмаем
гэту просьбу.

Наша касметычная прамысловасць
выпускае некалькі відаў пажыўных
крэмаў для сухой скуры. З іх леп-
шыя крэмы: «Ланалінавы», «Лотас»,
«Рыга», «Вікторыя».

Вечарам, перад сном, пасля ўмы-
вання трэба змазаць твар і шыю тон-
кім слоём крэма. У выпадку, калі
скура на твары камбінаваная, г. зн.
сухая не на ўсім твары, а толькі пад
вачыма і на ілбу, а на астатніх уча-
стках твару тлустая, трэба абмежа-
вацца змазваннем толькі сухіх уча-
сткаў скуры. Накладваць крэм пад
вачыма трэба ад віскоў да перано-
сіцы лёгкімі пакалчваючымі рухамі
пальцаў. Поўгадзіны звычайна дастаткова для таго, каб крэм упітаўся ў скуру. Рэштку крэму трэба сцерці ватай, марляй або чыстай хусцінкай.

Такім-жа спосабам і таксама не
больш як на поўгадзіны пажадана
змазваць твар і шыю пажыўным крэ-
мам і раніцай пасля ўмывання. За-
мест умывання або пасля яго добра
асвяжыць твар з сухой скурай ласье-
нам «Бархатны».

Калі скура твару тлустая, трэба
ўжываць крэмы «Садко» і «Сняжын-
ка». Перад тым, як наладжыць крэм
на тлусты твар, неабходна яго вы-
мыць цёплай вадой з мылам. Тое-ж
паўтарыць і раніцай.

Ад вяснушак і цёмных плям на
твары добра памагае крэм «Мета-
марфоза», які трэба накладваць на
твар пасля ўмывання два разы ў
дзень, раніцай і вечарам.

Для знішчэння тлустай перхаці на
галаве вельмі рэкамендуецца мыць
галаву «дзягцярным вадкім мылам»
або «Шампунем», а дні за два да
мыцця галавы праціраць корані ва-
ласоў вадкасцю, якая называецца
«Спіройль». Для гэтага трэба раз-
дзяліць валасы на праборы і ўціраць
паступова па праборах ватным там-
понам, змочаным «Спіройлем».

Галоўпарфюмер нядаўна выпусціў
новы прэпарат — «Вадкасць для ўма-
цавання валасоў», сама назва якога
гаворыць аб яго прызначэнні. Гэтую
вадкасць таксама трэба ўціраць ра-
ніцай і вечарам у скуру галавы, раз-
дзяляючы валасы па праборах, не
пазней як за два дні перад мыццём
галавы.

У некаторых бываюць вельмі жор-
сткія валасы. У гэтых выпадках для
змякчэння валасоў можна рэкаменда-
ваць «Рапейнае масла» — ім трэба
змазаць валасы ля каранёў або змач-
ваць «Рапейным маслам» шчотку пе-
рад тым, як прыгладжваць ёю ва-
ласы.

Некаторыя людзі вельмі пацеюць.
У гэтых выпадках добра карыстацца
для асважэння скуры і знішчэння
непрыемнага паху «Туалетным воца-
там» (адна сталовая лыжка на ½
шклянкі вады).

У выпадку раздражнення і апрэ-
сці скуры можна параіць змазваць
скуру выпушчаным касметычнай пра-
мысловасцю «Дзіцячым крэмам».

Касметолаг М. ФЕДАРОўСКАЯ.

САЛДАТЫ МІРУ

— Так і пішыце, міс-
тэр: Прыхільнікі міру вя-
дуць супроць нас няпра-
вільную вайну. На фрон-
це барацьбы за мір
ваююць жанчыны і на-
ват дзеці.

Мал. Е. ГАНКІНА.

На першай старонцы вкладки: Стаханайка Мінскага цагельнага завода № 1 Еўдакія Міхайлаўна Шаўцова
вяртаецца з новага роддэма са сваім першынем.

Фото В. Лупейкі.

Рэдакцыйная калегія: А. П. УС (адказны рэдактар), А. І. ФЕДАСЮК, А. Н. ЗАХАРАВА, В. І. ФІЛІПАВА,
АТ 55844. К. А. АБУШЭНКА, Г. Л. ДАЗОРЦАВА. Зак. № 100.

Журнал «Работница и крестьянка» на белорусском языке. Издание ЦК КП(б)Б.

Тыраж 17 000.

Адрас рэдакцыі: Мінск, вул. Пушкіна 55, пакой 23. Друк. арк. 3. Аўт. арк. 4. Падпісана да друку 19/III—51 г.

Мінск. Друкарня імя Сталіна, Пушкіна, 55.

А. Д. Шыбнёў

3 карціны «Разводдзе»

